

~~1129/9~~
~~210~~

В. Лыр да С. Кильколых

Законјас да обычајјас

ТОМ
пiонерјаслөн.

一
二

三

~~Н 29-9~~

~~218~~

В. Лип да С. Кілколых.

215

Коми-3

2-1087

ЗАКОНЪАС да ОБЫЧАЛЪАС ТОМ ПІОНЪЕРЪАСЛӢН.

Роч-вылыг лӧбӧдісны **Морозов А. да Ізјур-Іван.**

Кӧмі ыга лезан-ін
Сыктывдінкар
1927 во.

С. Нильколых и В Лир. Законы и обычаи юных пионеров. Перевод Морозова А. и Из'ярова И.

г. Устьысыольск.

Типогр. Коми Из-ва.

Облит № 330

Тираж 1500

КЫВВОҢ.

Бөрја дас вонас олөмыд јөзыдлөн зев јона вежгіс. Төдчөмөн-жө вежгіс олас-ногыс і комі чельадлөн. Област-пагта-нын комі чельад піонер отрадјасө отувтчөмөн чукөрын велөдчөны, медем лоны бур ужалыгјасөн

Ас, гөгөрвоана комі-кыв-вылын тајө нигаас гижөма најө законјас да обычајјас-јылыг.

Законјасыс петкөдлөны піонерлы, мыј көсјөны вөчны да кушөм бурө воштыгыны ужнаныс піонерјасыд. Піонерјаслөн мед-ыжыд могыс—лоны колана бур ужалыгөн, ужалыг јөз-коласын комунізм-нога олөм лөгөдігөн да Ленин јортлыг став щөктөмсө-велөдөмсө олөмө пөртигөн.

Обычајјасыс(олан-ногјасыс) петкөдлөны-велөдөны піонерјасөс, кызі мед-бура мөгмөдны сіјө мөгјасө да кызі колө сылы пыр ужавны, төлкөн кад коллавны.

Законјасыс да обычајјасыс мөда-мөдыскөд јона јитчөмаг. Он-кө төд обычајјасө, он вермы овны закон-герті, колө бура төдмавны быд закон, быд обычај. Бура законјасөн да обычајјасөн төдмасөмөн да на-герті олөмөн сөмын піонерыг лөө зөньвіза, јон, ужавны да овны кужыг морт, коді вермас вежны пөрыг, музөм, јөз-понда төждыгыг-ужалыг јортјасөс.

Journal

On the 1st of August I went to the
Cathedral with a friend and
saw the organ which is a fine
specimen of the work of the
organ-builders of the 17th century. A
very good specimen of the work of the
organ-builders of the 17th century.

The organ is a fine specimen of the
work of the organ-builders of the
17th century. It is a very good
specimen of the work of the
organ-builders of the 17th century.

The organ is a fine specimen of the
work of the organ-builders of the
17th century. It is a very good
specimen of the work of the
organ-builders of the 17th century.

В. І. ЛЕНІН.

Чужліс 1870 воӱ, апрель 10 (22) лунӱ.
Кулі 1924 воын, январь 21 лунӱ, 6 час 50 мінутын.

Пиӱер, ов Ленин велӱдӱм-серти!

PLATE I

The first of the series of drawings showing the progress of the work on the site of the Temple of Solomon, Jerusalem, during the excavations of 1867-1871.

THE TEMPLE OF SOLOMON, JERUSALEM.

Пионер законјас.

Мед-воzza сорни.

Јона-1 ызгöны пионерјас лыффыган-керкаын. Квайт-часын налөн колö лоны сбор (собрание). Квайт-часöзыс ескö минут 15-20 абу-на-да, пионер-јас ставыс-нын локталöмаөг. Недыр-мыгви лок-тис-1 отрадса вожатеј комсомолзон—Öльöксан.

Стöч квайт часын заводитчис сбор. Ылöз жур-гö челафлөн сылом-шы.

Челафлөн пионер-гимн сывсис. Пукгалисны вожатеј-гөгөр: кодi лабичö, кодi улöс-вылö, а ко-ди-1 жожаc.

— Челаф,—заводитчö вожатеј,—тајö вежо-нас ти ставныд асланыд звенојасын видлалынд-велöдиныд пионерјаслыг олас-ногјассö да закон-јассö. Быд звеноын торјөн сорнитиныд (видла-линыд) сы-жылыг, тöдмагиныд кызижык колö пи-онерлы овны законјас-гервыс. Вайö талун сорни-тыштам законјас-жывоыд öтув, став отрадөн, мед буржыка-нын гөгөрвоам да дыржык мед оз вун.

Паныд некод нинöм ез шу. Сöмын лучки-жыка пукгалисны, лöсöдчисны сорнитны.

Мед-воzza закон.

— Заводитчам мед-воzza законгаң. Kodi ci-jös viгталас?

— „Пионер сулалө ужалыг-jözös dсrjöm-мездöm-вöсна, Ленин-порт велддöm-серти“, горöдисны чельад ставыс öтвылыг.

— Мыj сijö лоö?

— Сijö лоö—пионерлы колö пыр отсавны ужалыг-jözлы вермагны озыр-jöзкöd, отсавны Сöветскеj властлы да комунист партиjалы пöртны олөмө Ленинлыг шуöмjассö,—шуис ичöтик Мишö, ачыс зик-на „октабронок“-код (пев-куча-и ем).

— Пионерлы пыр колö вермагны озырjаскöd ужалыг-jözös мездöm могыг да оз ков кежны сijö тужыс,—шуис Ким.

— Сиз. Те шуан вермагны озырjаскöd, ужалыг jözös мездöm-вöсна. Кызj, мыjла најös мездыныс?

— Ме töda,—шуö Геңа,—озыр jöz нартитöны рөбочейjасöс да крестанаöс, щöктöны најös ужавны аслыныс, а ужалöмгыс донсö сетöны зев еща. Сы-вöсна рөбочейjасыд да крестанаыд зев гöла олöны, щыг-ныгö-пöt. Озырjасыд сы-пыфди красуjтчöны: олöны двөречjасын, гоöны, jyöны—пируjтöны, вöччöны,—ставыс сijö налы шедö рөбочейjас да крестана уж-помыг. Озыр jöz пычкöны вircö ужалыгjаслыг, нартитöны најös, а медым кок-ныджка нартитны, оз лез ужалыгjасöс велöдчыны, мырдөн кутö пемыдөн. Ужалыгjаслы мезды-

гөм-могыс колө путкылтны нарттыс озырjöзлыс властсө (jurлунсө) да мырффыны налыс пабрік-заводжассө, мујжассө, вöчны коммунизм, мед ставыс вöлі öтувја да öткоф, мед ставыс ужалісны да ставыс лöгыда олісны.

— Кыр-тај мi олім коммунанад лагерад,— содтіс Јул,—сен мi ставным ужалім да ставнымлы вöлі зев лöгыд.

— А мыј колө вöчны, кырј мездыгны озыр-јасгыд? Шуны буржујжаслы: вај пабріктө да ачыд мун весас, а сiјö бостас да сiрi i теd гетас?

— Ок. Он-на бост! —горөдісны ставныс.

— Најö сiртö оз гетчыны, налыс лөö öруж-јеөн мырффыны властсө да ембурсө,— шуис Кім.

— Робочејжасважыган-нын вермагöны озыр-jöзыдкөд,— шуис Машук,—важөн-нын вöчалöны забастовкајас, демонстратсiјајас, ветлөдлöны öт-вылыс улыч-куча.

— Помнитанныд, кыр мi ветлім заводад Ок-табрса револүтсiја празник-дырјыд. Робочејжасыд вiставлісны кырј најö вöчлывлöмаөг забастовка-јастö, --шыасіс Волода.

— да, да. Помнитам! —шыасісны ставыс.

— Робочејжассө вөлөм секі вөтлалöны завод-гыс. Öтiкөн,-өтiкөн лежалöны контораас ужалөмгыс рöщцöтсө бостны, а öшiнулас сулалöны öружјеа зев уна казак..

— Полисны, мед ужалыгјасыд көзәјiнсө оз вiны.

— А сы-бөрын завод-дингыс дај улычајас-вылыг, көні морт-мөд чукөрмасны пыр і плетөн кучкалөмөн вөтласны-разөдасны.

— Робочейјаслыг бөрјөм јөзсө, комитетсө, вөлі турмаө сујалөны.

— Со, ті агныд-нын төданныд,—шүө. Өлөксан,—буржујјасыдлы оз-во сөлом-вылас, ужалыг-јөзыдлөн агнысө мездөмыд, коммунизм вөчны көсјөмыд. Најө лыјлөны ужалыгјасөс, пукгөдалөны турмаө, өшөдалөны. Озыр-јөз чорыда на-кажітлісны ужалыг јөзтө, оз-кө вөлі көсјыны најө лоны слугајасөн. Өні мијан буржујјасыс абуөг-нын, влагтыс (јурлуныс) робочей да крегтана кыын. Рытиввыв государствојасын өні-на влагтсө кутөны озыр-јөз да нартитөны ужалыгјасөс. Помытад, чельад, колан сбор-вылад сорнытлім Естоніјаын, Јан-Томпөс вјјөм-јылыг?

— Помытам. Сіјөс кагтылөм-могыг нөшта-тај ветлөдлім улыч-куға. Мі сені унаөн вөлім,—шүис Ваһө.

— Мијан сбор вөлі воғға вежонас. Аскінас воғ асывнас, Ревельын (сізік шүө мед-ыжыд карыс Естоніјалөн) ужалыгјас өружјеөн пондісны чукөртчыны кар-шөрас, ас-кіјө влаг богтөм-могыг. Озырјасыд најөс кағалісны да петкөдісны асыныс војска. Ужалыгјаслөн заводітчіс коө, озыр-јөз војскакөд. Ужалыгјасөс вермісны. Заводітчісны најөс арестујтавны да лыјлыны. дасјасөн лыјлісны, сојасөн турмајасө пукгөдалісны. Гөрд, ужалыг вјрөн тырі Естоніја. Озырјасыд

лылісны і салдатјасөс, јеропланөн лебалыгјасөс, кодјас ез көсјыны лылыны ужалыг јөзөс. Со-кыңи пөдтөны мездлун коргөмсө ужалыг јөзлыг. Öнi-на озыр јөз государство турмајасын пукалө-ны го гурсјасөн ужалыгјасыд да крестанаыд. Мыј-ескө, тiјан-думыг, колө вөчны ужалыг јөз-лы, став мукөд буржуж государствојасын, көнi властыс озырјас кын-на.

Озыр-јөз лылөны ужалыгјасөс.

— Колө быдлаын ужалыг-јөзлөн шыбытны ас-вывгыныс озырјасөс да властсө богтны асла-ныс кiө, сы-бөрын вөчны выл,-лөгыд-олөм,—шу-ис Кiм.

— Мијан СССР-ын властыс ужалыг кын, мыј колө вөчны ужалыг-јөзтө дорјөм могыг?— жуалис Öлөксан.

— Миҗан колө јонмөдны Сөвет-власт, асгыным овмөснымөс воҗө кыпөдны, бурмөдны олөм робочејјаслыг да крестаналыг, мунны коммунизмө,—вигталіс Машө.

— дај отсавны рытыввывса вокјаслы, вермагны озырјаскөд,—содтіс Марја.

— Ладнө. Но-ко вигталө со мыј: мыјла пионерлы оз ков кежны ужалыг јөзөс дорјан уж-вылыг, да мыјла сјө уҗыс колө?

— Кыз мыјла?—шенҗө Кім.—Пионерјасыдөд ужалыг јөзлөн пијан, оз-өд кутны најө озырјасөс дорјаны. Пионерјас отсалөны аслас гырыгжык јортјаслы—ужалыгјаслы вермагны озырјаскөд да лөгөдчыны вежны пөрыг ужалыгјассө.

— Кыз-ескө те кутан вермагны?—шмонітіг-моз јуаліс Олөксан.

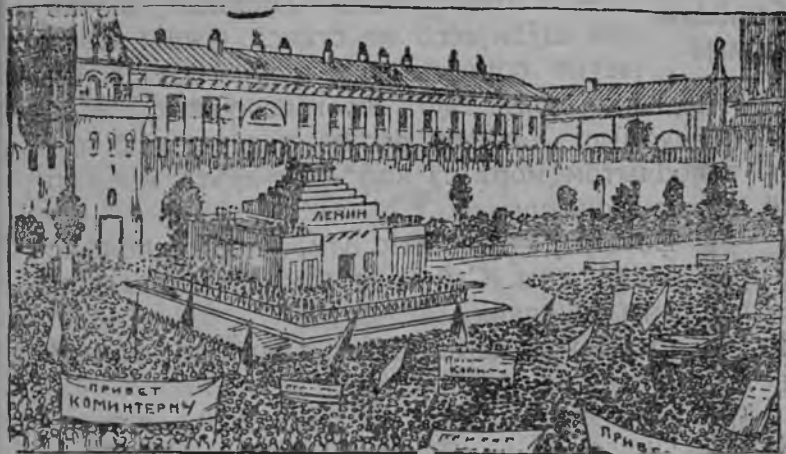
— Кыз? Вијавны, вөтлыны буржујјасөс,—пуҗіс Кім.

Илјичлөн шуөмјас. — А ме-думыг,—заводітіс Ніна (звеноын вожатеј),—быд пионер озырјаскөд вермасө со-кызі: сјө быдлаын пыр вөчө сөмын сецөм уж, мыјыг лоө куцөмкө пөльза ужалыг јөзлы, Сөветвластлы. Пионерлы некор оз ков вунөдны Ленинлыг шуөмјассө дај колө ужавны сјө шуөмјас-сертіыс.

— Вајө думыштлөј, ставныд-ө төданыд **Илјичлыг шуөмјассө** да горніыштам кызі овны сысерті, отсавны Сөветвластлы да ужалыг-јөзлы,—шуіс Олөксан.

— Вајо!—шуіс Кім.—Ме вістала первојја шуомсö Ленинлыг: мед-пö вöлі велöдчöмаöг став јöзыс...

— Октабрса револутсіја дас-во-тыріг-кежлö СССР-ын мед ез вöв öтi-морт нöтi лыдöдыгны-гіжны кужтöмид,—торкіс Јул.

Ленинлөн мавзолеј (гу).

— Абу сіјö мед-ыжыд шуöмыс,—шуö Вањö.—Мед-ыжыд, мед-воз вöчан шуöм-щöктöмыс Ленинлөн—чорыджыка јитны сікт наркöд, робочејја-сöс крестанакöд.

— Вернö, вернö,—шуісны чельад.

— Нöшта кущöм шуöмјас коліс Ільгычд?

— Баџтöм-мамтöм чельадлыг лок-нога олом-сö бурмöдны.

— **Јонмөдны коператсја**,—шуис Васө, ачыс сїјө жона радејтө коператсја уж.

— **Бура велөдчыны**,—содтис ічөтїк Маја.

— **Јонмөдны комунист партїја да Сөвет-власт**, а пиөнерјаслы отсавны јонмөдныс, — шуис Машө, отрадын гїжоган уж нуөдыс.

Бырөдам — Тырмас сөгга. Тїжанлыс вїгтавлөм шуөмјассө ме ставсө гїжалі. Сөгга пемыд-неуна сорнтыштам мыј колө вөчны лун. пиөнерлы тајө шуөмјас-кузаыс. Мед-воzza шуөмыс: „Октябр даc-во тырїг-кежлө мед өтї велөдчытөм морт оз кол“. Та-кузта мыј колө вөчны пиөнерлы.

— Вот мыј,—заводитис Кїм,—первој колө аслыным велөдчыны. Сы-вөсна быд пиөнерлы колө ветлөдлыны школаө.

— Гырысжыкјасыс-нө кытөн велөдчасны, код-јасөс школаас оз-нын богтны?

— Најөс поçө велөдны отрадын,—вїсталис Ҳїна.—Пиөнерјас налы отсаласны велөдчыныс. Калынын-нїма клубса пиөнер отрадын вөлі сїз-жө лөгөдөма велөдчытөм јөз чукөр (кружок) да не-дыр-мыгї, став велөдчытөмыс велалөмаөс гїжны і лысфыгны.

— Пиөнерјасөс велөдөмыс-кынзї,—шуис Влад-лен, өтї звеносыс вожатеј,—ме думыс колө велөдны і мукөд чельадөс, непиөнерјасөс, щөщ најөс велөдчытөм јөз кружокад кыскыны. Велөд-чөмыд налы кажїтчас да ваяс пөльза, најө сөгга бөрвылас регыд пиөнерад пырасны.

— Сіэ, сіэ, вернө!

— Нöшта мыј пионерјасыд вермасны вöчны?

— Вермасны отсавны і гырыгјаслы велöдчыны,—шуіс Јул. -öні ем „пемыдлун бырöдан чукөр“, (рочөн-кө „общество долой неграмотность“) Колö сіјö чукөрыслы отсавны.

Школьникјас.

— Кыјі?—јувалис Мишö.

— Кыјі отсаөны і мукöд пионерјас. Чубарыма-отрадса пионерјас вöлі ужалöмаөг велöдчы-тöмлун бырöдöм-раді вежонын, гырыг јöз-пöвсын. Гижöдјас разöдöмаөг, значокјас вузавлöмаөг да уна сöм вермöмаөг чукөртны.

~ - Збыл! Колö пионерјаслы бостгыны вiг-
тавлыны велöдчöмлыг бурлунсö, ас-гемјажасын-і,
тöдсајаслы-і, мед најö пырасны „пемыдлун бы-
рöдан чукöрас“, велöдчытöмјас-кө емөг мед му-
насны гырыгјасöс велöдан школаö, —codтіс Машö.

— Adžad, кушöм ыжыд уж, мыјда бур вер-
масны вöчны пионерјас, — шуіс Öльöксан. Комсо-
мольчјас, комунистјас уна-жö быдтор вöчöны, а
ставыс-кө öтвылыг бостгасны тајö ужö, ужалыг-
јас, комсомольчјас і пионерјас, —Льенилыг шуöм-
сö вöчам.

— Ферт-öд вöчам. Поэö-öмöј Ленинлыг шу-
öмсö ые вöчны?—codтіс Маја.

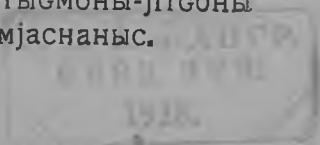
Літчыны
öікткöд. — Сегга мед-ыжыд шуöмсö видла-
лам: „чорзöдны јітöд, карлыг öікткöд“.
Мыј тајö лоö, мыј колö та-куза вöчны
пионерјаслы.

Тајö шуöмыс медвоз ферт вöлі карса робо-
чей јöзлы, —заводітчіс Öльöксан ачыс вiгтавлны, —
мі унаыс-нын кывлывлім: робочейјасыд аслыс-пö-
лöс уж-вöснаыс јонжыка котыртчöмаöг (органи-
зованнейöсжык) крестана-серті. Најö-öд ужалöны
пабрік-заводын унаöн öтілаын, сегга асланыс
овмöсыс абу, унжыкыс олöны общејітіјеын (öт-
ласа олан-інын) бара-жö öтлаын, сы-вöсна і лоі
налöн аслыныс-пöлöс олан-ног. Сегга, најö бара-
жö аслыс-пöлöс уж-вöснаыс вежöражыкөг. Најö
гөгөрвоöныжык да озжык ескыны јенлы-ні чöрт-
лы, сы-вöсна најö вермöны веккыджыка мунны
комунизмö да кужöны щöщ і крестаналы індав-

ны сійө туй-кууаыс мунны. Нөшта ми төдам, рo-
бочейјас пабрік-заводын вөчөны крестаналы ко-
лан төвар; бостгасны-кө најө зільжыка да буржы-
ка ужавны, вөчасны унжык дај донтөмжыка тө-
вартө, секи крестанаыд вермасныжык нөбны. Та-
јө лозунгыс „чорзөдны јитөд карлыг өікткөд“-ыс
вөлі шуөма sameј колан кадө. Вөјнајаснад мыр-

сігөн-өд крестаналөн овмөс јона пазавліс, сійөс
вөлі колө кыпөдны, крестана овмөс кыпөдтөг оз
вермы кыптыны пабрік-заводса промышленногъ
да овмөсыд советскеј госуларстволөн, а медем
кыпөдны крестана овмөстө колө леэны унжык
төвар крестаналы. Со кушөма јітсөмаөг мөда-
мөдыскөд карса промышленногъ да өіктса кре-
стана-ужыд. Тајө ужнас јітчөмсө јонмөдөмөн
сіз-жө јонжыка да өдјөнжык матыгмөны-јітсөны
крестана да карса рoбочейјас думјаснаныс.

— Мiјан сiктса пионерјаслы колö чорзöдны, жонмöдны јитöд карса пионер чукөрјаскöд, медым кужны богтны налыг отсöг, да велöдчыны буржыка ужавны најö уж-серти,—вiсталис Кола.

— Колö мiјанлы тöдмаоны карыскöд,—шуис Вера,—мiјанлы колö коркö ветлыны сетчö ек-скурсијаөн, визöдлыны налыг ужсö отрадјасгыс, школагыс. Ми-öд öни ас-отрад-кынзи нинöм огö тöдö, код кызi ужалö-ни, мыј ем карын-ни.

-- Сиз, сиз, а нöшта мыј вермасны вöчны пионерјасыд?—јуалис Öлöксан.—Мöвпыштöј.

— Ме ногы-кö,—шыагис Нина,—пионерјаслы колö гемја-пыщкад дај мукöд крестаналы, вiставлыны мыј лöө тајö лозунгыс, медым быдөн тöдасны сы-јылыг, вiставтöгыд-öд ме i ачым-на талунöз ег тöдлы.

— да,—шуис Öлöксан,—ме тiјанлы сегза лыдфа Ленинлыг кывјассö, шулис во кык-сајын-кымын, комунист партија дасöтикöдыг чукөртчылöм-вылын: **мијан мог јитыны крестанакöд, петкöдлыны налы ужөн, мыј ми вермам дај кужам сылы отсавны, мыј комунистјаоыд сöкыд-кадö, гöлкрестанинтö оз еновтны, а кыз-мыј вермöны, отсалöны вöчöмөн**“. Вот-мыј шулис Ленин-јортыд. Тајöс некор оз ков вунöдлыны пионерлы. Сегза горнитыштам возö, ај-мамтöм челафлыг лок слöмсö бурмöдöм-јылыг.

**Отсалам
аж-мам-
төм че-
лафлы.**

— Пионерјаслы колө чукөртны гөм, паскөм-да отсавны корыг челафлы, кы-зи-тај ми вөчлим ај-мамтөм челафлы от-саган вежонад.

— Отраднаным колө пырны „челаф-радејтыгјас чукөрө“ (общество «Друзья детей»), дај быд төдсалаы вютавлыны, мед щөщ пырасны, —codtic Maja.

— Корыг-челафлы отсалөм-могыс колө „рыт“ вөчны, вузавлыны герпасјас-да мыј-да,—гөлөм-гыс шуө Ким.

— Герпасас гижөма: челафлы отсалөм—мед бур кагыштөм Лєнин-јортөс.

— Колө отсавны ај-мамтөм челафлы. Најө оכותичөны-жө велөдчыны дај ужавны. Ме лыф-ди журналыг, Екатеринославскеј пионерјас кыскө-маөг асланыс клубө сецөм челафсө. Велөдөмаөг лыфдысны, гижны сегга і школаө сетөмаөг. Соыг унжыкөс велөдөмаөг. Мијанлы корыг-челаф-пөв-сын колө-жө заводитны ужавны.

— Мијан областын ај-мамтөм да гөля-оыг челафлы ем Кылтовоса челаф кар,—шуис Вагө. Ме ногыг-кө пионерјаслы воцө колө төдмавны мыјла корө ічөтик нывка-лы зон, да некод-кө сы-лөн абу лі гөля-олөмла ветлө, мөдөдны сјјөс (ком-сомол јачејкапыр, воцыв көн колө горнитөмөн) Кылтовоө.

— Ас өиктын поцө тајө ујтө нуны,—шыа-сис Петыр:—мијан уна челаф кагајас пестујтөны (вицөны). Мукөдсө көчајеваыс зев омөля вицөны;

нөйтөны, гојөмыг җескөдөны, гөкыд ужө кесјөд-
лөны, дорјыг најөс Һекөд абу. Ворсігјасад Һе
өтчыд та-јылыг мем пестујтыгјас виставлісны, сө-
мын ме і ачым ог төд, кыҗі налы отсавнысө.

Отрадса вожатеј Олөксан отсаліс:

— Векыда Петырыд висталіс, піөнерјасыд
пестујтыөјаслыг олөмсө вермасны төдмавны, сег-
га комсомол јачејкапыр колө најөс дорјан чукө-
рө—Всеработземљесө шыөдчыны.

— Ај-мамтөм чельадлы піөнерјас вермасны
лоны мед бур јортјасөн,—шуө Мішө,—сөмын ку-
жөмөн колө вәјөдлывны најөс асуҗ-вылө, кужөмнад
велөдөмөн і наыг вермам вөчны бур піөнерјасөс.

— Ај-мамтөм чельадөс вичан-велөдан-інын
(изоляцияры) щөщ колө ужавны. Сетчө чельадтө
улычасаҗ сөмын бөгтөны. Наыг колө вөчны бур
піөнерјасөс,—шуіс Вагө.

— Төданныд, мыј ме думајта?—Заводітис
Һіна.—Налы зев гөкыд лоө овныд велавны дај
гажтөм лөд. Міјанлы колө отсавны налы, јитөд
кутны накөд, лептыны сетыга піөнер чукөрјас-
лыг ужсө, абу-на-кө, лөгөдны.

— Аскомыг лоө отрадса секретарјаслөн (гі-
жан-ужнуөдыгјаслөн) совещанҗе (чукөртчылөм).
Ме сені отрад-Һімсаҗ шыөдча та-јылыг,—шуіс
Машө,—мед чукөртчылөмыс щөктас, комсомол-
комітет-бердса піөнер-бјуроөс тујдөдны піөнер-
отраджасөс ужавны ај-мамтөм чельад-пөвсын.

— Воча шуыг абу!—горөдіс Кім.—Мед вича
лоө јитөд ај-мамтөм чельадкөд!

Җонмөдны
коперат-
сия.

— Сегга воҗө. Менам тан гижөма—
җонмөдны коператсия. Васө, те мыҗ та-
жылыг шуан? Васө һеважөн-на школа-
ас, велөдчиг-мозыс, лөгөдис коператив.
Сеган сийс һимтөны „коператор“-өн.

— Ме вот мыҗ вистала: Ленин-федыв јона
думајтлис коператсия-јывовд. Везиг вигас-нын
гижлис коператсия јонмөдөм-јылыг. Сөвет-влаг-
тыд коператсия-вөснаыд зев-жө јона төждыгө.
Ми-кө көсјам овны Ленин шуөмјас-герти, отсагны
коммунистјаслы да Сөветвлагтлы, мијанлы сиз-жө
колө төждыгны коператсия-вөснаыд, а ми сы-вылө
өгө и вичөдлө, һепөштө төждыгны. Таыг мијанлы
колө јандыгны.

— Тырмас теныд лыддөдлыныд,—шуис Владлен,—горнит лучки, инды мыј мјанлы колө вöчны, мед овны Леңин шуөм-герти.

— Индыны: öти-кө,—чукылтис Васө чуңсө,—нөбасны пыр сөмын коперативыс; мөд-кө, виставлыны гортад, мед најө коперативад шленө пырасны; којмөд-кө, виставлыны коператив-жылыс да спекулантјасөн барыш кульөм-жылыс; нөлөд-кө, быд школаын вогтавны коперативјас, кыскыны сетчө школьникјасөс; вигөд-кө, гижны быдтор-жылыс стөнө öшөдан газетө да „Пионерскеј правдаө“.

— да, лөгыд теныд виставныд. Заводитлы те мјан школаын коперативтө вогтыны, нөкодлөн öти грөш фенгаыс абу,—шуис Октабрина.

— Те вот лыдды „Пионерскеј правдаыс“, сек адқан. Школаса коперативјастө öни вогталөны быдлаын, —горөдис Ким,—сизкө те инө ачыд омөль пионер.

— Васө! Те лушцө вистав кызі аслад школаын лөбөдін коперативсө,—шуис Машө,—мјанлы сек кокниджык лө вогтавныс.

— Поçө. Ме вистала окотитчаныд-кө кывзыныс.—Чельад быдсөн окотитчисны.

— Ме лыдди газетыс кызі öтилаын школьникјас коператив вогтөмаөс, окота лоі і мем асланым школаө вогтыны. Горниті мукөд чельадкөд-пионерјаскөд. Сөгса чукөртчим став пионерыс мјан школаыс. Горнитим. Шуим вогтыны. Гижим лозунгјас, öшлим школаө. Мукөд школьникјаскөд

заводтнм сорннтын. Сегга ШИК-ын (школаса ісполком велөдчысјаслөн) кыпөднм сорнн. Сіјө щөщ оכותнчнс. Унатор-на вөчнм. Сегга школаын собрәнне чукөртнм, сенн і шунм вогтыны коператнв. Ущнтелјас щөщ отсалнсны. Онн коператнвын быдтор ем: тетраф, перө, ручка, карандаш дај ставыс донтөмжык мукөд лавкајасын-дорыс.

— Ај-да тн! Мн щөщ вогтам асланым школаө,—шүө Кнм.

— Но, чельаф, онн гөгөрвоиннын мыј колө вөчны пнөнерлы тајө шуөм-сертныс?—јуалнс јуралыс.—Ме көсја лыффыны Ленинлыс кывјассө коператсја-јылыс. Сіјө внөгас-нын гнжлнс: „Мнјан онн властыд да государстволөн став ембурыс ужалыс-јөз кын. Мнјан мог өтувтны став јөзсө коператсјаө“, воөд бара гнжө—„Вескыда-кө шуны, онн вьл-ногса олан-ног (НЭП)-дырјыд өтувтны јөзтө коператсјаө—ставыс мыј мнјанлы колө“. Татыс агныд адзад, кычн внөднс Ленин-дедыд коператсја-вылад.

Воөд шуөмыс—**велөдчыны**. Ме думыс онн сы-јылыс огө кутө сорннтын, та-јылыс ем нарошнө втөд закон.

Онн јешщө сорннтыштам кычн вермасны отсагны пнөнерјас, Сөветвластлы, комунистјаслы да комсомоллы.

Пнөнерјас кутнсны думajtны. Кнм таркөдө чуњнас аслыс плешас, көсјө төдвылас укөдны.

Ічөтнк Мншө заводнтлнс чуњсө вомас сујны да гөгөрвоис, мыј пнөнерлы снз оз поз-да, өдјө кнсө дөбнс.

**Кампан-
нејаслы
отсағны.** — Ме төда горөдиc Маја,—кор ку-
щөм кампанне мунө, шуам: инвалід-
јаслы отсағөм-ли мыј-лы, пионерјаслы
щөщ колө отсағны.

Челаф кутисны лыфөдлыны кущөм кампан-
нејас овлөны:

— Кујим лун чакотка бырөдөм-куға...

— Авіахім-лун...

— Октабрса револүтсіја празниклун...

— Тырмас, тырмас сегга—горөдиc, Öльөк-
сан.—Отсағны нуөдны празникјас да вежонјас, а
кық! отсағны?

— Öктысөмөн, сөм чукөртны...

— Ныга, газет, серпасјас да мукөдтор ву-
завлыны...

— Віставлыны празник-јывеыс быдөнлы...

Гөгөрбоксаң кутисны мөда-мөд вежмөныс ві-
ставлыны.

**Гөрд-ар-
міјанөд
јитөд.** — Кывзөј челаф!—горөдиc Кім,—мі-
јанлы колө јитчыны Гөрд-арміјакөд.

— да, да.—Ошкыштіс-коф Öльөксан,
—а кық јитчыны?

— Колө ветлывлыны на-дінө, өтувја пра-
ник вөчны.

— Міјанлы колө вөчны Гөрд-арміја пелөс, а
налы пионер пелөс.

— Налы колө сузөдны „Пионерскеј правда“
газет, міјан колө гіжны најө сгенө-өшөдан га-
зетө, сізжө-і мед најө гіжасны міјан газетө.

— Колö ꞑешщö, кыꞑкө мöа-ног отсавны налы,— шуис Нына. Ныгајассö переплетаетны да мыј-да.

— Колö отсавны-і „Осоавіахім“ обществолы,— содтіс Јул.— Сі-јö-öд отсалö Гөрр-арміјалы віꞑны Сöвет-государствотö вöроꞑјасыс. Колö кыскыны сетчö шленö унжык јöзöс. Сіꞑ-жö піонерјаслы колö вогтавны Осоавіахім кружокјас.

Отсавны — Мі јешщö
быдтор щö вермам
вöчны. вот мыјöн отсавны Сöвет-властыдлы, — шуис Машö:— пујас садјö садітны, клубјас, лыдфыган-керкајас гажöдны да сіꞑ воꞑö.

— Јешщö со мыј колö вöчны, - висталіс Владлен.— Сöветвластыд дорјö челадöс. Ем зев уна јöз, кодјас кеꞑөвтöны на-ордын олыг дөті-

наос, либө нывкаос. Бостам көт сапөжнүкөс, сижө челадсө вижө зев лөка, жона уждөдө, а велөдны оз велөд. Пионер-кө төдлас тащөмтор-жылыг, колө пыр-і вигтавны комсомолө.

-- Жешцө-нын, ај-мамыс-кө челадсө нөј-төны.

— Сіз, сіз, челад! Тајө ыжыд уж. Пионер-лы колө дорјыны челадөс, најөс лөка вижөмыг, — вигталіс Олөксан.— Öні ті адзаныд кущөм ыжыд уж пуктыгсө пионерлы первој законөн. Асныд адзад, пионерлы колө лоны Ленин-нога, пионерөн. Прамеј пионер ужтө быдлаыг адзө. Вермө, дај кужө отсасны ужалыг јөз властлы. Вот мыј лөө ужалыг јөз-вөсна төждыгөмыд.

Сегга горнитам мөд закон-жылыг. Коди сижөс вигталас?

Мөд закон.

— Пионерды комсомольчы да коммунисты лоо отсаны, ичот вок,— шуис Ким.

— Мыла пионеряслон колло отсаны коммунистжаслы да комсомольчжаслы?— жуалис Олюксан.

— Коммунистжасыд мед суг, мед вождчыг ужалыгжас. Наю ас-гөггөрыс котыртөны (организуитөны) робочежжасос да крестанаос, вермагны озыр-жөзкөд,— кыввижис Вера.— Та-вөсна и колло отсаны налы быд ужын.

— Коммунистжасыд быд госуларствоын вермагөны озыржасыдкөд. Озыр-жөзыд сыг наюс лыжлө, жөрталө турмажасө,— содтис Мишө.— Ставму-вывса пионержасыд сиз-жө щөщ отсавөны асланыс ужнаныс коммунистжаслы да комсомоллы, сижө лоо отсавөм ужалыг-жөз ужлы.

— Илжич шулывлис, коммунист партижыд-пө ужалыгжаслөн. Колло щөщ отсавны коммунистжаслы да комсомоллы, өд ставсө, мыж наю вөчөны вайо буртор робочежлы да крестаналы. Ленин-дед щөктөм-велөдөм-кужа ми быд ужын отсавөмөн, отсавам-нын, ме думажта, Советвластлы. Став уж-сө совет-властлыг вөчөны коммунистжас, комсомольчжас да ужалыг-жөз,— шуис Владлен,— сижөн-и, совет властлы отсөгыд— отсөг коммунистжаслы да комсомольчжаслы.

**Топыд-
жыка
нутны жі-
төд ком-
сомолкөд.**

— Тажө закон-герті, піонержаслы колө нөшта топыджыка жітчыны комсомолечжаскөд.

— Колө частөжык вөчлывлыны өтувжа собранөежас, гіжны газетө.

— Комсомолечжаслы колө воывлыны горнөтыштлыны.

— Міжанлы колө төдмавны кызі лоі комсомол, кыз сіјө ужалө,—шуіс Ніна.—Колө лыффыны сы-жылыг нігајас, газетјас чукөртчывлыны горнөтлывлыны.

— Сің,—шуіс јуралыг.—Сегга вот мыј, чельаф. Муртса кык закон-на-і уфөтім відлавны, а сор-коф-нын. Ме думыг буржык, мукөд законјас-сө відлавны коркө мөдыг. Сөмын, вөзвыв колө мыј-сурө ужјас вөчны. Оні міжанлы Машө лыффас куцөм ужјас вөчны сетө звенојаслы отрадса совет.

Машө перјіс быдлунга-уж гіжалан тетраф.

— Со мыј колө вөчны быд эквенолы: быд закон-вылө корсны прімер піонерјас олөмыг вөвлөм торјас, гіжавны да ставсө чукөртны өті тетрафө. Сіјө тетрафас рісујтам герпасјас, вөвлөм торјассө. Колө думыштлыны да клубө өшлөм-вылө гіжны лозунгјас закон-герті. Куцөмкө звено-кө вермас, мед лөөдас спектак-кофөс законјас-жылыг. „Плуг“-німа звено лөгөдчас гывны. Горнө-бөрын, кор став законјассө помалам вөчам „законјас-жылыг горнөтны рыт“. Рыт-вылө быд эквено вајас асгыс ужсө. Ме помалі.

Недыр-мыстіпіонерјас ыліг-тырјіразөдчисны.

Мөд сорһи

Мөдыг чукөртчылөм-кежлө быд звено вөчис вөчны-щөктөм ужјассө. Клубсө гажөдісны лозунг-јасөн, өерпасјасөн, өшөдісны сҥенгазет.

Челад, војдөр төдмасисны мөда-мөд уж-вө-чөм-јылыг, сөгга пукгалисны законјас-јылыг во-қө сорһитны.

— Төңзі мi вiдлалiм кык закон,—завөдiтiс Öльөксан,—Лева мiјанлы вiсталас којмөд закон-јылыг.

Којмөд закон.

Лева пиөнерө пырис Һеважөн-на, а закон-јастө төдө-һин, қик-пыр кыввиқис:

— **Пиөнер—бур јорт став пиөнерјаслы, став-му-пастаса робочей да крестана челадлы.**

— Мiјан звено, бөрјис-һин вөвлөм торјассө тајө закон-сертиыс, —вiсталис Петыр.—Мед-војдөр колө, мед мi агным вөлим бур јортјас.

— Сiқ, а мi агным мөда-мөдөс сө-ралам, һимтам. Машөсс, отрадад гижи-салө-да, „командiршаөн“ һимтөны. Сы-лы, ме думыг, гөлөмвылас оз во. Се-щөмөг оз овлыны јортјасыд,—пуқис Кiм.

— Ме думайта-да, Кiмлы паныд һекөд һи-нөм оз шу, дај воқө һимтыгны оз кутны. Сiқ-абу?—јуалө Öльөксан.

Лоны
бур
јортөн.

— Сизі! — Өтвылыг горөдісны челаф. Машө нуммуни.

— Оз ков сегга јукгыны ныв-зон-костын, — воғө вiсталис Петыр. — Мијан, звеноса вожатејос бөрјигөн пыр фетинајас — фетиналы і кісө лептөны, нывјас-кө — нывјаслы. Тајө абу пионернога.

— Мөда-мөдыг гуга горни мед ез вөв!

— Отсасны мөда-мөдлы.

Быдөн мөда-мөд вежмөныс кутисны горнитны. Нина содтис:

— Законын шуөма, пионерыд бур јорт пионерјаслы дај став робочей да крестана челафлы. Мијан школаын пионерјас ышнасөны (ошјыгөны) асланыс нимнаныс, сералөны мукөдсө „ми-пө пионерјас, кыг-пө тјанлы ми-кофыс“. Тащөм-торјасыд пионерјас-костын оз ков лоны. Тағтө-өд мыј мијан-јылыг думыштасны мукөд челафды.

Ілјич — Јортјас, — шуис комсомолзон. — **Ми-бур-јорт.** јанлы колө велөдчыны овны. Ілјич-јорт олас-ног-вылыг. Коди сјјос төдө, быдөн вiсталөны, Ілјич-пө быдөнлы вөлі зев бур јорт. Сы-понда сјјос быдөн і радејтлісны. Сјјо ачыс некор вөлі оз лептыг дај ез радејтлы јөз-кө сјјос лептөны. Унаөн шенғөны Лғеңин-јорт-вылө, сјјо прөстеј самыс-вылө. Колөкө ме ічөтi-ка лыффа Лғеңин-јылыг?

— Лыффы, лыффы!

— Сталин-јорт вiсталө Лғеңинөс мед-воғзаыг адғылөмсө, 1905 воын, большевикјас чукөртчылөм-

вылын. Сталин-јорт воэыв видчыгис, Лениныд-пө-öd бур журнуодыгыд (вождыд), көнкө локтас чукөрт-чылөм-вылө мед-бөрын, ставсө пондас велөдны.

„Кущөм мем ез-ло лөгыд төдлі-да,—вигталө воэө Сталин јоргыд,—вөлөма-кө Лениныд лок-төма сетчө мед-воэ. Кытчө-кө пелөсө пырө-ма-да сорнитө прөстеј сорнијас, прөстеј делегат-јаскөд... Сөмын бөрын ме гөгөрвоі мыј сижө прөстлуныс да шапитчытөмыс, мед јона лептө Ле-нинтө.

— Сижө і портретјас (чужөмпасјас)-вылас се-щөм прөстеј, бур чужөмбана,—шуис Јул.

Ольоксан вигталіс воэө:

Мөд-јорт сы-јылыг гижө:

— Отчид Ленин-динө, Совнаркомө пырисны кымынкө крестанын. Сен вөлі көзыд, ломтытөм. Сорни-помад өтө крестаныныд-і шуө: „Мыј-нө те-над, Владімір Ілјич, сещөм көзыд?“—„Песным-пө, абу, віқтышты колө“—шуө Ленин. Сы-бө-рын регыд Мөскуаө Владімір Ілјич ним-вылө воіс вагонтыр пес. Мөдөдөмаөс сы-динө воылыг крестанаыд. Писмөын гижөмаөс: мөдөдам-пө те-ныд вагон пес, пач течөд. Пачтечыгыд-кө абу, —гјж, ми агным мөдөдам, мјјан сиктын ем.

Бухарин-јорт шуө: Лениныд-пө вөлі зев бур јорт. Адзаныд кыз оліс Лениныд.

Кім бара пузіс:

— Лениныд вөлі сещөм ыжыд морт-да, бур јортда, мјјанлы јанзім лоө огө-кө бур јортја-сөн лоө.

Гриша да Ӗлӧкгеҗ асывнас-на муртса косоҗ
ез воны, вӗҗӧдлісны мӧда-мӧд-вылас да җиннысӧ
улӧ лезісны.

Став ас-горҗиа — Јешщӧ ӧҗи шуӧм-јылыг сорҗитам,—
јӧз ӧтко-codtіc Ӗлӧксан.—Јӧзыд му-выладуна
дӧг. пӧлӧс. Быд јӧзлӧн асланыс кыв, шуам
роч, коми да сӗҗ воҗӧ.

Чельад-пӧвсад-кӧ емӧг ас-горҗиаыд
на-вылын гералӧны быд-ногыс.

— Абу мыҗ-нӧ ставыс ӧткодӧг? Важӧн-ӧд
сар-дырҗиыд озыр-јӧзыд лӧгӧдлісны мӧда-мӧдсӧ ас
горҗиа јӧзтӧ, а миҗан ӧни јӧзыд олӧны ас-ногыс,
быдӧн сорҗитӧны ас-кывјӧн.

Абу лӧгыд, даҗ оз поҗ серавны мукӧд гор-
җиа-јӧз-вылӧ.

— Клубын грамопонын Ленин-јорт вӗстало:
„Јорам-пӧ најӧс, кодӗ лӧкӧдӧ, увтыртӧ поҗҗи,
ас-горҗиа јӧзӧс“,—шуӗс Маҗа.

— Вајӧ тајӧ лозунгсӧ—шуӧмсӧ гӗҗам да
клубӧ ӧшӧдам.—Сӗҗӗ і кӧсҗісны вӧчны. Горҗи му-
нӗ воҗӧ.

Ставму- — Тајӧ законын шуӧма, пиӧнер—јорт
пагтаса ставмупагтаса пиӧнерҗаслы. Мыҗла ми-
чельад— јанлы колӧ тӧдны мукӧд-государствоса
ӧҗи семҗа. чельад олӧм-вылӧм-јылыг?—јуалис Ӗлӧк-
сан.

— Ме вӗстала,—термагӧ Октябр.—Сенӗ чельа-
дыд да ужалыҗасыд ӧни олӧны, кыҗӗ і ми овлім
сар-дырҗи. Најӧ миҗанын-моз-жӧ кӧсҗӧны лӧгӧдны
Сӧветвласт. Миҗанлыг Сӧветвласттӧ мукӧд госу-

дарствоса озыр јөзүд кәсјисны пузувтны, кәсјисны бөр вәјөдны сарөс, сөмын ас-муса робочей-

јасыс торкисны сецдөм думјассө налыс,—отсалісны мјанлы. Сің-кө-і најөлы мјан өні колө отсавны. Кор ставмувылас лоө Сөветвласт, оз лоны озыр-јөз, секи-і мјанлы кокниджык лоө озныд.

— Озырјас пыр отсавоны мөдә-мөдыслы. Ужалыгјаслы колө сиз-жө мөдә-мөдыслы отсавны, —оз-кө кутны,—некор не адзывны ставмувывса коммунатө. Ужалыгјасыс ставыс өтїлаө кысгөны. 75-во-сајын-на Карл Маркс леіс лозунг, сїјөс ставныд-ті төдәд: „Мувыв ембуртөмјас, өтүвтчөј“. Ілјич щөщ век шулывлїс—ставмувывса ужалыг-јөзлы-пө колө өтүвтчыны. 1896-өд воын, турма-ын пукалігөн, сїјө гїжліс ужалыгјаслы: «Кад-нын-пө мїжанлы вермасөм-могыс өтүвтчыны асла-ным вокјаскөд, мукөд госуларствоса ужалыгјас-көд, сувтны накөд, „Мувыв ембуртөмјас, өтүвт-чөј“-гїжөдә плаг-улө.»

— Комунистическеј Інтернатсїоналад*) став-мувывгыс комунист парвіјајассө өтүвтїс Ленин,—вісталїс Сена.

— Ужалыг јөз-кө өтлаасөны, отсавоны мөдә-мөдыслы, сиз-кө-ї чельафлы колө сиз-жө вөчны, мед ковмас-да быд піөнер вермас вежны пөрыс-жык ужалыгјасөс.

Кызї мї вермам отсавны мукөд госуларство-са-јортјаслы?

Өтсөг ры- тывывывса вокјаслы. — 1923-воө Германїјаын јона шыг-јалїсны. Секи піөнерјасыд зїлісны быд-ногөн гөм чукөртны германїјаса че-ладлы, отсавны налы мыјөн вермасны. Мїјө Комї комсомольчјаскөд, Чехословатскеј ком-сомоллы мөдөдлім жө гөмсө.

*) Ставмувывса комунист-парвіјајаслөн өтүвтчөм.

Челаф мөда-мөд вежмөныс кутисны виставлыны:

— Марка да газет секи вузавлім!

— Потережа вөчлім...

— Фенга чукөртлім да мөдөдлім Обкомолө, Чехословакіяө мөдөдөм-вылө.

— Ме лыфди, Мөскуаса пионерјас вөяөм мастерскејјасас вөчалөмаөг мыј-гурө да вузалөмаөг, гөмсө мөдөдөмаөг германіјаса челафлы.

— Ме лыфдылі со-мыј. Германіјаса да Італіјаса пионерјас, кор міјан вөлі јона шыгјалан-дырјыд, чукөртлөмаөг-жө гојан-торсө да міјанлы мөдөдлөмаөг.

— Ставныд гөгөрвоиныд кызі колө овны тајө закон-серти?—јуалө Олөксан.

— Гөгөрвоім!

— Нөшта мі нуөдам, ставмуывса челаф праҗнык вежон*). Пігмејас гіјам мукөд госуларствоса челафлы.

— Чехословакіјаса комсомолыд Комі комсомоллы знамја мөдөдіс.

— Вот тащөм јтөдыд јона ыштөдө рытиввывса јортјастө,—шыис Олөксан.—Најө адзөны, мі најөс огө вунөдө.

— Лөгыд кыҗ-кө кажітчө уҗавны, кор мукөд госуларствоса пионерјаслы верман отсавны,—шыис Кім.—Бытө-кө выныд сөдө, көт лун і вој уҗав.

*) Международнаја детскаја неделя.

Өлөксан серөктіс. Сегза шуө:

— Ленин-јортыд гіжлөма 1918-өд воын, кор Германіјаын заводітчіс револютсіја: „Петкөдлам-пө ассыным сөллөмсань ужавны кужөмнымөс, ассынымөс жаліттөг вермасөмнымөс, ье сөмын өтї Росіја, а ставмувывса ужалыг-револютсіја-вөсна“.

— Поэө-кө ескө колө пыр өткофа кутны жітөдтө рытывывса вокјаскөд дај отсавны налы,— шуіс Октябріна.

МОПР да пионерјас Вот мыј, ми звено собранье-вылын шуім.— горөдіс Владлен:— вајө ставөн пырамө МОПР-ө, Ставмувывса Револютсіја-вөсна Вермагыгјаслы Отсавны Чукөрө. Кутам отсавны капиталіст-государствоса турмајасын пукалыгјаслы да најө челафлы.

— Міјанөс-нөескөбогтасны сетчө?— јуалис Вера.

— Лыффы „Пионерскеј правда“ газет дај төдлан. Уна карын-нын пионерјасыд пырөмаөс МОПР-ад, отсалөны сені сөм чукөртны, вїставлыны јөз-пөвсын МОПР-јылыг-да.

— Машө, гөлөсујт.

Шуісны ставөн пырны МОПРӨ.

— Челаф, којмөд закон відлалім лөгыда, сөмын візөда-да ставным музім. Вајө ічөтїка шөјтчыштам, былыштам. Сегза нөшта воэө горнытыштам.

— „Інтернатсіонал“ былам.

...„Сувт четчы јөрөм-дорөм војтыр“... горөдісны челаф.

Нольд закон.

Шојтчыштисны, зылыштисны да бара заво-
дичисны. Нина гораа лыддис нольд закон:

**Пионер котыртö ас-гөгöрса чельадöс да накöд
щöщ ужалö-олö. Пионер петкөдлö пример став ас-
гөгöрса чельадлы.**

— Но-кө „лебачјас“ — шуис Öльöксан, — ме ти-
јан звеноын вöли тајö законсö видлалигөн. Кыз ти
гөгöрвоиньд?

Школаса
уж.

Заводичис виставны звенолөн вожа-
теј—Јул.

— Ми ставным велöдчам школаын.
Сетöни колö агным гөгöр чукöртны чельадöс. Сег-
са, матысгö-кө шуам револутсионнеј празник, —
пионерлы колö сорнытыштны празник-јывонд,
школьникјаскөд, дај думыштлыны накöд öтув, кыз
сijös кольöдны. Пожö вöчны „рыт“, гажöдны
школа-пыщкөссö да сиз-вожö. Демонстратсия-вы-
лын мед школьникјас щöщ öтлаын вöлины, вет-
лисны щöщ улыч-вывти плагјасөн. Уж-вылын пи-
онерјаслөн колö лоны медбур ужалысјасөн, пет-
көдлыны став чельадлы пример.

— Вот мијан школаын, — торкис Петыр, — пи-
онерјас думыштисны востыны коператив, чукöр-
тисны став чельадсö, бура виставлисны коператив-
јылыс. Öни мијан сijö ужалö-нин.

Чельад мöда-мөд-вежмöныс пондисны вистав-
лыны асланыс уж-јылыс.

— Мі школаын чукөртім сөм да мөдөдүм
Ленінкарё, ај-мамтөм чельдлы отсөг. Первојсө
пионерјас заводтчисны, на-бөрөа сесга і мукөд
вөтчисны.

— Мі чукөртчам-теччам „Пионерскеј Прав-
да“ газет сузөдны.

— Міјан ШИК-ын (школьней ісполком) ста-
выс пионерјас. Школьникјас төдөны, мыј пионер-
јас бура кужөны ужавны, сјјөн-і бөрјөны најөс.

— Вот тақ-і колө вөчны быд пионерлы. Прө-
ста-өд Ілјичыд ез шулывлы: „**міјанлыс-пө школа-
тө колө матыетны олөмлаң, кыскыны ужө**“. Пю-
нерјаслы-і колө тајө ужсө вөчны,—шуіс Олөк-
сан.

— Мыј шулывліс та-јылыс Ілјичыд?—јуаліс
Ола.

— Комсомол сјезд-вылын шуліс: „**Лоны ко-
мунистөн,—сјјө лоө котыртны да чукөртны став
быдыс том јөзсө, петкөдлыны налы прімер, кыз
колө велөдчыны да ужавны. Сөмын секі мі вермам
помавын стрөйтны завод-ітөм выль-нога олөмтө—
коммунизмтө**“.

Ленін јортлөн тајө шуөмыс щөщ інө і пи-
онерјаслы.

Ас-гөгөр- — Ме „Пионер“-німа журналыс
са чельд- лыдди,—шуіс Машө:—өтік сиктын пи-
дөс өтув- нерјас чельдкөд чукөртисны нигајас,
тан уж. вөчисны өтувја лыддысан-ін. Сег быд-
дыны. пөлөс чельдлы сурны кутіс мыј лыд-
дыны.

Грiшa codтiс:

— Журналын-жө вiстaлöны öтiкaлын пiөнeр-
 яс лöсöдöмaөг „пiөнeр-пeлöг“. Кутöмaөг сeнi
 ужавны, став чeлaдcö маты-гөгöрыс чукöр-
 тöмaөг. Нeдыр-мыгтi чeлaдыс ставыс пiөнeрö
 пырасны.

— Сiң-кө пiөнeрлы колö быдлаын кöтырт-
 ны чeлaдöс,— шуис Октaбр:— Мi горт-гөгöрсa чe-
 лaд-пöвсын нöтi огö ужалö. Мe аскiсaн заводi-
 та: чукöрта чeлaдöс да кута налы лыдывлыв-
 лыны гaзeт. Сiңi i заводiтa.

— Кор-тaј ставмывывса пöснi-чeлaдлөн прa-
 знык вeжонд вöли, сeкi мiјанлы шулисны, быд
 пiөнeрлы вaјöдны дeмoнстрaтcијa-вылö öтi нe-
 пiөнeрöс,— сiјö-öд чeлaд кöтыртöм-жө вöли,— кaч-
 тыштiс Нiнa.

— Сeкi „Петровскeј“-нiмa отpaдын пiөнeр-
 яс гөгöрвöисны вoзжык чукöртны чeлaдтö, прaз-
 ныклун-кeжлö удiтiсны-нын нaјöс вeлöдны сывны.
 Сeсгa јукисны звeнoјас-вылö, дeмoнстрaтcијa-вы-
 лaд öтвылыг-нын вeтлiсны сылiг-тырјi.

— Гoжöмнaс, пoмнiтaд, кың лöи мiјанлы
 ужавны? Пeрвoјсö мiјанöс iзjөн лыјлiсны, кoд-
 гурöс нöјтлiсны-i. Мi налыс кoсaгöмтö пыдi eгö
 пуктö, пыр бурөн нaјöс зiлим кыскыны aнным-
 кöд вoрсны. Сeсгa-öд кyтiсны вoлывлыны мiјан-
 лыс сoрнiјас кывзыны, дyрдiсны јортчыны, кy-
 тiсны нoвлыны пiөнeрскeј гöрд-гaлстук.

— Мe дyмыг, быдөн-нын гөгöрвöиныд тaјö
 закoнтö, кыңи пiөнeрлы колö чукöртны ас-гөгö-

рыс челафӱс,—шыагӱс Ӗльӱксан.—Сегга гӱрнӱ-
тыштам пыр-ӱ пиӱнерыд вермас чукӱртны чела-
фӱс, да мыҗ сы-вылӱ колӱ.

Бара заводӱтӱс Јул:

**Пиӱнер
став-че-
лаф-лы
петкӱдлӱ
прӱмер.**

— Законын та-җылыг шуӱма „пиӱ-
нер петкӱдлӱ став-челафлы прӱмер“.
Сӱҗӱ аслас оласӱн, самнас да ужнас-кӱ
кутас петкӱдлыны кыҗӱ овны закон-
сертӱ, мукӱд челаф сылыг кывзыны-
җык кутасны сы-моз овны, велӱдчыны.
Оз-кӱ кут пиӱнерыд ачыс закон-сертӱ овны, ферт,
мукӱд челаф шуасны: „Бур-жӱ-пӱ сӱҗӱ пиӱнер,
ачыс дурӱ, мыҗӱ-нӱ сӱҗӱ миҗанӱс велӱдас?“

— Пиӱнерлы оз-ков јанӱдны асгыс чукӱрсӱ,
—codtӱс Кӱм,—колӱ агтӱ кутны бура, ужвылын
да велӱдчӱгӱн пыр лоны мед-воҗын.

Машӱ нӱшта codtӱс:

— Ферт сӱҗ, „пиӱнер“-нӱмыд-ӱд сӱҗӱ-жӱ-
петкӱдлӱ, мыҗ ми мунам воҗӱ, индалам туҗ
јӱзлы.

Вера шуӱс:

— Ӗнӱ ми зев-нӱн бура гӱгӱрвоӱм, Ӗльӱксан,
ваҗ сегга вӱстышт мыҗкӱ Ленин-җылыг.

Ленин-җылыг челаф пыр гӱлӱмгыс кывзӱны.
Ӗнӱ сӱҗ-жӱ, пыр-ӱ лаҗтӱсны, — Ӗльӱксан заводӱтӱс.

**Велӱдчӱҗ
овны Ле-
нӱн-моз.** — Тӱ агныд-нӱн тӱдӱд, лӱҗчыд не-
мыс котыртлӱс-ӱтувтлӱс (организовал)
ас-гӱгӱрса јӱзӱс. Заводӱтӱс сӱҗӱ ужавны
робочей-чукӱрҗассаҗ, сӱҗӱ робочейҗасзыс
сегга ӱ лӱгӱдӱс „Уҗалыг јӱзӱс мездан чукӱр“-

тө*), уна вын пуктіс комунист-партия лөгөдөм-
 вылө. Ленин вөлі зев бур ужнуодыс, јөзөс өтув-
 тыс (рочөн-кө:— „организатор“). Сіјө партијатө
 лөгөдөмөн, лөгөдіс ұжалыс-јөзлыс вермөмтө (по-
 беду). Сы-вылыс-і мјанлы колө велөдчыны. Сег-
 га ме тјанлы лыдфа кык вөвлөм-тор Ленин
 олөмыс. Гіжө Зіновјев-јорт.

Вojна-дырјі Ленин оліс Швейтсаріјаын, сіјө
 сек-нын вөлі партијалөн јуралыс, став вынсө пук-
 тіс револүтсіја-понда төждысысјасөс чукөртөм-
 өтүвтөм-вөсна, медем мунны војналы да озыр
 јөзлы паныд. Со мыј вјставлө Зіновјев:

„Ленин-јорт вывті уна вын пуктыліс, кыз-
 кө мыј-кө морт 10-20-өс, сетчөс том-јөзөс өтув-
 төм-вылө. Ленин гіжліс мјанлы пімөјас, велө-
 діс, щөктіс мјанлы ужавны. Кага-моз вөлі нїм-
 кодасас, кор кодкө гіжас, мыј вермөма чукөрт-
 ны 7 том ужалыс мортөс, дај колөкө нөшта-на
 вермас кыскыны көкјамысөдөс.

Тащөм чукөртыс-котыртысөн вөлі Ілльјичыд
 быдлаын, весіг турмајасын. 1914-өд вога војна
 заводітчігөн Австріјаын, Галітсіја карын Лени-
 нөс турмаө пукгөдісны. Зіновјев-јорт гіжө:

„Регыд сіјөс кутісны радејтны став пука-
 лысыс турмаыс. Пукалысјасыс сен вөліны кы-
 мын-кө крестанін, вот мынтыны вермытөмыс
 пукгөдөмаөс, да морт дас-кымын мыж-вөчөмыс

*) Рочөн— „Союз борьбы за освобождение рабочего
 класса“.

пукалыгъяс. Ленин-юртӱс пуктисны ас-пӱвсас старӱста-пыррӱ. Зев окотаӱн вӱлӱ Илӱжичыд тур-маса стража-костын налы табак нӱбны ветлас. Турмаын пукалыг крестанаӱс тӱдмӱдӱс законжа-сӱн. Вӱсталис-индалис налы туж турмаыг петны, мездӱдчыны. Та-понда Ленинӱс мужикжасыд нӱшта-нын жона радейтлисны. Быдлаын, кытчӱ-кӱч вӱлӱ сӱжӱ оз веокав, радейтлисны, пыррӱ пукты-лисны Илӱжичтӱ.

Совнаркомас олигӱн, ыжыдӱ пукоытӱм гам-нас, рӱк прӱстежа олӱмнас да ужалӱм-вермагӱм-нас, быдӱнлы петкӱдӱлис прӱмер.

Вајӱ сесга вӱдлалам мед-бӱрја законтӱ.

Вітөд закон.

— Вітөд законтө, өні мiжанлы, нөшта-нын бура колө төдны,—вісталіс Машө.—Сен вед шусө:

Пионер зилөө велөдчыны, медым быдтор төдны. Төдөмыд да кужөмыд—вын ужалыс жөз мездыгөм ужын.

Мыјла колө велөдчыны. — Первој ваяө төдмалам, мыјла мiжанлы колө велөдчыны, зилны быдтор төдны,—шуис Олөксан.

Кім шензө.
— Мыј сев төдмавыс. Сіңі гөгөрвоана. Велөдчыны колө, медым быдтор төдны.

— А мыјла быдторсө төдны?

— Ме вістала,—шыасіс Петыр.—Өні-өд велөдчытөм мортыд қик сінтөм-коф, пыр колө мыјкө лыфдыштны-лі, гіжыштны-лі.

— Быдлаын төдөмыд колө,—сујсис Влафлен.—Заводын колө төдны кыңи ужалө машинаыд,—төдтөгыд сен нинөм он вөч.

— Кың-егкө мi төдам мыј кергө мукөдлаын егө-кө лыфдө газеттө да нигајастө, егө-кө велөдчылө?—бара заводітис Петыр.—Комунизмдырјі төдөмыд нөшта-нын јона ковмас, секи велөдчытөм јозыд оз ло. Мi көсјам лөгөдны вильөтувја олөм (комунизм), сіјөн-і мiжанлы колө јона велөдчыны.

— **Велөдчы, медым кужны лөсөдны комунизм,**—вісталө виль лозунг јул.

Стенын бшалонынын лозунгјас:

„Велөдчытөг оз-ло комунизм“ да мукөдјас.

Мыјө ве-
лөдчыны.

— Ленин-јорт пыр шулывліс: велөдчытөг-пө оз ло комунизм, мјанлы-пө колө јона-на велөдчыны,—вісталө Олөксан.—Мыј мјанлы колө велөдчыны? Важ гімназіјаад зев унатор велөдлісны, јен-јылыө, мукөд-јөз кывјас-да. Мјанлы өні мыјө колө велөдчыны?

— Мјанлы колө велөдчыны сещөм торјасө, коді-ескө сетө бур ужалыс јөзлы,—кыввісіс Ольга.—Јенмыд бур вайліс озырјаслы, сы-понда мјанлы сы-јылысі огө велөдө. Бостам-кө-нын „важ-јөз олөм-јылыс“ төдны,—сіјө мјанлы колө. Сег мјанлы төдмалам кыч важ-јөз овліс, вермагліс озыр јөз-көд да мукөдтор.

— Мјанөс школаын артасны-да, серпасјас рісујтны-да мыј-да і велөдөны. Мыј-нө бурыс мјанлы наыө?—јуаліс Машө.

— Зев нөшта ыжыд бур најө сетөны,—воқө вісталіс Владлен.—Артасны-кө он куж да лыдпастө он төд вегі-і школьнеј коператівад сытөг нінөм оз артмы.

Петыр содтіс:

— Плагтө ковмас рісујтны дај рісујтчыны велөдчөмыд і ковмас.

Шыасіс Машө:

— Кымын јона мјанлы велөдчам да кымын уна кутам төдны, сымын унжык бур вермам вөчны ужалыс-јөзөс озырјасыс мездөм ужын. Сегга төдөмөн да кужөмөн быдтор кокніджык вөчны.

— Төдөмүд да кужөмүд сөмүн сек вына, кор ми кутам виңны сижөс бур-вылө, — содтис Олөксан. — Сегга мыј ті төдмаланыд школаад, колө сижө төдмалөмтө пөртны олөмө, пуктыны уж-вылө, дај виставлыны төдмөдны мукөдөс, медем разөдны төдөмсө паскыджка.

Отрад да школа. — Мыј мијанлы буржык: школа али отрад? — жуалис Кола.
— Ферт-жө отрад!
— Школа-на!

Чельад шығысны.

— Ме думыс кыкнаныс бур, — шуис Нина. — Школаын ми југдөдчам, велөдчам ыгајас-серти, отрадын уна торјө-жө велөдчам: лоны комсомолечөн, вајны бур ужалыс јөзлы.

— Оти отрадын пионерјас вөчөмаөс со кыз: эвенојас-вылө јукөмаөс велөдчөма-серти. Ыжыд эвено — мед велөдчөма, ічөт — мед омөла велөд-

чöма. Быд эвено кутас велөдчыны—лөгөдчыны комсомолö, боствасны велөдны полiтграмота да мыј-да. Кыз тi чајтад, ладнө-ө најö вөчөмаөс?

— Абу. Полiтграмота мi велөдам школаын. Сенi-өд мi нiгајас-сертыс велөдчам, а отрадад мiјан мөд-пөлөс уж. На-мозыд артмас отрадын i школаын өтi-пөлөс уж.

— Пионерлы оз ков вунөдны школатө,— шуис Ким.

Челад эвено-вылын лөгөдлөмаөг лозунгјас да кутисны лыдфавны:

„Пионерыд велөдчөмын, мукөдлаын моз-жө, став челадлы пример“.

„Kodі omöла велөдчө, сiјө omöл пионер“.

**Пионер
школаын**

— Пионерјаслы школаын колө пет-көдлыны пример велөдчөмөн дај олөм-гамөн,— шуис Вера.— Оз ков леэны челадөс дурны, виçөдны мед ставыс кывзөны велөдыглыг.

— Нөшта колө, мед школаынд вөли јiтсөма олөмкөд, мед сенi вiставлисны, - төдмөдiсны револутсiја празникјас-јылыг, мед школьникјас лыдфiсны „Пионерскеј правда“-газет,— содтiс Грiша.

— „Пионерскеј правдаыс“ ме лыдфi: өтi школаын велөдыгыс школьникјассө важ-моз-на пельөсө сувтөдалө. Мi тащөмыккөд кутам вермагны. Мыјкө-кө адзам важлыг лок колассө пыр-жө вiсталам комсомольчјаслы мед газетө гiјасны.

— Чельаф, — шуис Ӧлӧксан, — ме тїжанлы лыд-
 да Лєнінлыг шуӧмсӧ комсомол еїезд-вылын:
 „Велӧдчӧмнымӧс мїжанлыг колӧ жїтны ужалыг-жӧз-
 вӧсна озырїаскӧд вермасӧмкӧд“. Вӧзӧ: „Корыг
 гӧль Росїябс мї кӧсїам жонмӧдны да озырмӧдны.
 Сы-вӧсна колӧ, мед комсомол ез жїгнаг школаб да
 комунистическеї ыгаїас лыд-дӧмӧн ов, а мед ас-
 ыс тӧдӧмсӧ да велӧдчӧмсӧ жїтас робочей да кре-
 стана уїкӧд“.

— Кыз-тї, чельаф, думайтад, таїӧ кывїас-гер-
 тыс пїӧнерїаслы колӧ овны алы оз.

— Серт-жӧ, — шуӧ Влафлєн. — Мыїла ескӧ
 сегга велӧдчыныс, ог-кӧ тӧдӧмнымӧс жїтӧ ужа-
 лыг-жӧз уїкӧд? Школаын і отрадын, мї велӧ-
 дам кызї сїїӧ тӧдӧмсӧ сетны ужалыгїаслы бур-
 вылӧ.

— Но, мыї сегга унасӧ сорїитны, быдӧн-нын
 тӧдӧны мыїа колӧ велӧдчыны. Сӧмын ывеноїас-
 лӧн колӧ вїїӧдны, мед став пїӧнерыс бура велӧ-
 дчїсны, — шуис Кїм. — Сегга мед Ӧлӧксан вїг-
 тыштас нӧшта мыїкӧ Ілїїч-їылыг.

Ӧлӧксан вїгталїс:

Ілїїч
да
велӧдчӧм — Лєнін немчӧжыс велӧдчїс. Вел-
 лӧдчїс сїїӧ быдлаын, кор вӧлі сӧмын
 слӧїмӧ. Кор сїїӧс мед-возїасыс сар-
 правїтельствоыд пукгӧдїс турмаӧ, — сы-
 лӧн чоїыс, Јелїзарова-їорт, вїгтавлӧ, — зӧн кїпаїа-
 сӧн-пӧ вӧлі турмаас новлам ыгасӧ. Сїбырын —
 сылкаас, Ілїїч сїї-жӧ велӧдчїс, јона лыддыгїс.
 Сїїї пыр кувтӧзыс лыддыгїс-велӧдчїс. Вӧлі выв-

ті жона велөдчөм морт, сы-кофыс мувылас еща овлө. Том јөзлы Лењин пыр домыс: „велөдчөј, велөдчөј і велөдчөј“! Тажө шуөмсө мјан нөтчыд оз ков вунөдны.

Лењин велөдчигас.

Законјастө өні быд пиөнер төдө лөгыда дај кужө сы-серті овны,

Важө сегга горні-тө помалам, соркод-нын-өд.

— Часлөј челаф, —горөдіс Машө.— Ме отрад сөветган көсја өтытор өгтавны. „Законјас төдмалан рыт“ мј вөчам вежон-мысті. Звенө-јаслы щөктөм-торјас-сө колө вөчны став-сө. Сегга гөжөј стө-нө өшөдан газетө.

Ғажаа сълөмөн че-лаф разөдчисны. Том, чілөг-гөлөсныс, го-раа јургіс рытја ыр-кыд-вылын.

Пионерјаслөн обычајјас.

Пионерлы колө лоны зоңвиҗаөн.

МЕД-ВОЗҒА ОБЫЧАЈ.—Пионер
виҗө зоңвиҗалунсө ассыс дај
мукөдлыс. Асыввозын четчө
воз, миҗаө мыссө, вөчө гимна-
стика.

Пионерјасыд быдмөны да велөдчөны, медем
вежны комсомолөс, сесса-і коммунистјасөс. Најөс
вежыҗасыдлы колө лоны, јонөн, зоңвиҗаөн.
Уҗавныд, велөдчыныд, уҗалыс јөзөс мездөм-мо-
гыс, озыр јөзкөд вермасныд колө јонлун, зоң-
виҗалун.

Омөль, виҗыс морт оз вермы отсасны выль-но-
га олөм лөгөдигөн, оз вермы уҗавны-ни велөд-
чыны, нөшта-на сылы колө отсөг мукөдсаһыс.
Медым вермыны унжык бур вөчны уҗалыс-јөз
котырлы, пионерјасыд төждыгөны асланыс зоң-
виҗалун-вөсна: виҗөны, јонмөдөны да с.-в. «Зоң-
виҗа мортлөн — јон да зоңвиҗа і мөвпыс». Зоңви-
җа мортыд унжык вермө уҗавныд, виновжык да
пыр миҗа-бана, збој.

Сөмын-öd, пионерјасыд-кө куш асгыныс-і ку-
тасны візны да бурмөдны зоңвізалунсө, а ас-гө-
гөрсә јөз зоңвізалун-вөсна-кө оз кутны төждыг-
ны, ынөм-жө бурыс оз ло. Емөг уна вужан-ві-
гөмјас, відчығны наыг куш агтө віқөмөн, он-кө
щөщ велөд мукөдөс, ҥекық он вермы. Сы-понда
пионерјаслы колө пыр щөщ велөдны төждығны зоң-
візалун кутөм-вөсна і мукөдөс.

«Сөстөм-олөм—зоңвіза олөм». Пельклун мед-
воқза воков зоңвізалун віқөмын. Сіјөн і пионер-
лы колө овны јона пелка, сөстөма. Быд асыв
мајдөгөн мічаө мысгыны чужөм-і, гола-і, пел-і.
Коскөзыс тушасө чышкыны ва куҥчышјанөн
(буржык кіскағны ваөн). Быд асыв весавны пің-
јассө, мед оз щыкны, сісмыны. Сіқ-жө колө мыг-
гыны-весағны быд рыт, уғны водтөз,—лунтыр-
над-öd јайыд бара сөдагө. Быд вежонө өтчыд ко-
лө мысгыны пывғанын, пөг-ваөн.

Кучікад мортыдлөн емөг зев поснідік роз-
торјас—порајас. Сінмөн најөс он адғы. Сіјө по-
рајастыс мортлөн петө пөғыс да кучік-выв мав-
тан госыс. Порајасыс-кө тырөны ҥајтөн пөғыс
да госыс оз вермыны петныс да кучікыд морт-
лөн вермас вісмыны. Со мыјла колө візны пел-
ка асгыд јайтө.

Быд сојөм-воғын кіјастө колө мысгыны. Кі-
вылад вермасны вескавны быдғама посні, сін-
мөн адғытөм вісан гағјас (мікробјас). Кіјасған
мікробјасыд сојанкөд вескалөны вомад, гырк-
пыщкөсад. Гыжтө оз ков лезны куға быдмыны,

колө вочасөн частөжык щөщөдны-вундавны,— гыж-көстө мед-јона овмөдчөны микробјасыд.

Јајыд оз ло сөстөм көт-і мысбылан, новлан-кө һајт пагкөм. Пиөнерыд быд вежонө вежө удор пагкөмсө, вывдорса пагкөмсө весалө щөтка-өн быд асыв. Вылі пагкөмтө да вольпагтө колө

петкөдлывлыны шонди-возө. Шондиыд вијө микро-бјастө, а төлыд пыркөдө буссө.

Пиөнерыдлөн і олан-іныс пельк да сөстөм. Вијөдө мед вөлі пельк гортас-і, школаад-і, лыд-дыган-керкаын-і. Мед жожсө һе јогөстыны быд-гама шыблөс-торјасөн, колө лөгөдны дозјас: көрзин-кајас-лы, мыј-лы. Буссө пызанјас, улөсјас да мукөд-тор-вылыс колө щөкыджыка чышкыштлывлыны.

Гожом-бөрын пызан-вылад некор озков колъны наан-чирјастө да мыј-да,—гожомнад на-вилө чукөртчөны быдгама вөгөмсө новлөдлыг гутјас. Ныгајас, струментјас да мукөдтор пионерлы колө виңны сөстөма-жө, весавны-чышкыны буссө. Пионерлы, быдгама вөгөмјасыс видчыоом-кынңи, колө щөщ ассө јонмөдны.

Јонмөдчөны—гимнастикаөн. Гимнастикатө, отрадад-кынңи, колө вөчны-і гортад. Мед бур кад сы-вилө—асыв. Волпасыс четчөм-бөртї пырыг-төм-пыр пионер вөчө быдгама кокнидик упражнењнејас, минут дас-кымын, вожатеј велөдөмгерти. Паскөмтө мед оз мешајтчы, гортад колө пөртчыны, либө нарогнө сывилө вөчны: детинајаслы—трусикі (жењыдик гач), а нывјаслы—паскыфиник јубка-код—шаровары.

Јонмөдө доњвијалунтө і сөстөм сынөд (воздук). Төлын і гожөмын колө керкагыд сынөдсө вежлавлыны өшинтө востылөмөн-ли, нарошнө сывилө вөчөм сынөд-вежлалан фортчкаөн-ли.

Колө нөжжөникөн велөдчыны вогса өшинөн узлыны. Кыммөмыс повны озков, јон мортлы нинөмтор озло.

Гожөмын пионерјас новлөны кокнидик паскөм, мед сынөдыс јонжыка вескалө јај-динас. Лолааны пыр колө ныр-пыр. Вом-пыр лолалігөн тыад вескалө бусыс сынөдыс, ныр-пырыд лолалігөн бусыс нырад колө.

Ваыд мортыдлыг кучик-вывгыс најтсө весалө дај јонмөдө кучиктө. Сы-понда јона бур го-

жомјасын купајтчыны, а төлын кіскасны керкаса ваён. Мөд друг ҳонвіқалуныдлөн—шонді. Гожомын щөкыджыка колө овны шонді-возын. Шонді-гожыд јонмөдө морттө.

Сөмын бара-жө буреща купајтчөмыс да шонді-возын кујлөмыс лоө бурыд, вывтиагны оз-жө поџ. Сы-вөсна колө бура кывзыны докторлыс щөктөмсө да сіјө велөдөм-серті і пөльзуйтчыны.

Сегга јешщө, вібөмјасыс вібчыгөм-могыс^а оз ков сөлавны дуль-ні, кашель жождө да кытчө-сурө, оз ков һекодкөд кіагны, колө лолавны пыдөз да сіџ вождө. Ҳонвіқалун кутөм-могыс-жө колө быдгөр вөчны өті лөгөдөм кадын, шуам: быдлун колө өті-кадө водны, өті кадө сојны, ужавны да сіџ вождө. Секи пиөнерыдлөн вір-јајыс (організмис) кутас лычкіа, бура ужавны. Час 8-9-ыс ещажык суткі-пын ұзыны оз ков. Уҫөмыд—мед бур шојтчөм мортлөн. Гојны буржык ещажыкөн да щөкыджыка. Вывті-кө јона сојан кынөмыд (желудок) омөла вермө ужавныс. Узыны водігөн сојны оз ков. Уҫігөн кынөмлы щөщ колө шојтчыштны. Гојөм костјассө колө лөгөдны өтдыраөн.

Колө велөдчыны воџ водны да воџ четчыны. Асыв—мед-бур ужалан кад. Асылын поџө сөкыджык уҫ-дінө кутчігны, рытын кокһіджыкөс бөрјыны.

Ужавныд унжык пиөнерыс кужө, а шојтчыны на-пыс шочыс кужө.

Бостам ми школајас. Сени луннас быд урөк-бөрын шөйтчыштны овлө перемена. Тащөм переменајассө колө вөчны быд ужын. Отрадјаслөн-кө сборкис мунө часса дыр, һепременнө колө вөчлыны кост—перемена, сiјө костас позө гывны, ворсны. Сегга шөйтчыштөм-бөрас вьл-вынөн өтув долыда заводитны ужавны. Лыдфыггөн, мукөдтор вөчигөн, музан-кө колө шөйтчыштны.

Һекор оз ков астө гилагыд вывти музтыны, сiјө зев лок зонвiзалуныды. Колан кадө регыдик шөйтчыштөмыд бырөдө музтө, вiзө зонвiзалунтө. Тани он вермы гiжны ставсө, мыј колө вөчны пионерлы зонвiзалун вiзөм-вөсна. Унжык вермас та-жылыг вiгтавны врач, пельшөр, лiбө вожатеј. Емөг та-жылыг уна һигајас, уна гiжөны журналјасын. Кызi колө овны мед-воzza обычај-гертыд, пионерјас сег адзасны унжык.

Јарославскиј јорт өти аслас стафтаын гiжлис: «став ужалыг-јөзлы колө төждыгны мед челадјас быдмисны зонвiзаөв, сы-вөсна пионерјас зонвiзалун-вөсна төждыгөмсө колө кутны төд-вылын».

Со кызi щөктө овны мед-воzza обычајыс пионерјасөс.

Пионер кад прөста ен кольлав, быд
уж вöч ас-кадö.

МÖд ОБЫЧАЈ. — Пiонер ви́з
ассыд дај јöзлыг кадтö, прöста
ен кольлав. Ассыд уждö вöч ре-
гыд да бура.

Пионерлы колö велöдчыны ужавны-овны сi-
қи, мед сijö быдлун, быд здук аслас-ужöн вöчö
бур аслыс-лы, мукöдлы-лы, ковмас-кö, мед сijö вö-
ли быд здукö вермö сувтны вермасны ужалыг јö-
зöс мездöм-дорјöм-вöсна.

Сiқи-ö ви́зтöны кадтö мијан пионерјасыд?

Мијан унаыг прöста вошлö не сöмын минут-
јас, а уна часјас. Торја-нин омöлсö вайöны собран-
нејас-вылö, сборјас-вылö гормöмјас. Шуам, 5 ча-
сын колö лоны звенолöн чукöртчылöм. дас морт
воис-нин, дасöтикöдыс—звеноыслöн вожатејыс абу.
Локтiс вит час да жынјын. дас мортлöн видчысöм-
вылö вошiс час-жынјöн. Ставыслöн öтлаын 5 час.
Сijö каднас-öд бура ыжыдтор позö вöчны. Заво-
дiтлö лыффыны, унаö тiјан отрадад таңнас вошö
кадыс. Секi быдöн гөгөрвоасны мыј кадтö колö
ви́чны, мыј төлктөг воштöм минутјасыг лööны
часјас.

Пионер-кө сбор-вылө кадын оз лок, ассы-кынжі воштө пöрасө і мукөдлыг. Вöчө омөлтөр аслыс дај мукөдлы.

Отрадјаслы дај öткөн-öткөн став пионерјаслы колө вермагны, мед быд пионер кадын локтис, собраңнејас, сборјас да мукөд ужјас-вылө. Быд-

Кыжі оз ков кольлавны картө.

гама ужјас, сборјас, собраңнејас колө заводитны шук шуом кадө. Велөдчыны тажі öкүратнеја быд уж-дінө кутчигныд абу сөкыд.

Мукөд-дырјыы і сборјас-вылад весшөрө-жө мунө уна кад. Горнытöны поснідик тор-јылыг,

шуам: коржык мөдыс вөчны сборсө. Быд пионер-лы окота щөщ сорнытыштны. Заводитасны да помыс оз во, өтторсө соыс висталөны.

Пионерыд коді віртө кадтө, висталө жеңыда, гөгөрвоана, лишней кывтөг, некор оз висталөм-торсө мөд-пөв вистав, сборјас, собранејас-вылын кывтө корө кор-нын ем сылөн мыјкө вылторјы-лыс виставны. Пионерыд сылы сетөм ужјассө вөчө кыз вермө регыджык. Кымын өdjө пионерыд вөчас асгыс ужсө, сымын сјjө унжык віртас кадтө асгыс дај мукөдлыс. Уж-вылас богытөз воэвыв, пионерлы колө артавны, унаө ковмас ужсө вөчөм-вылө кад да сөгга і зільны помавны сјjө каднас ужтө.

Өdjө ужалөмыс-кынці колө, мед вөлі щөктөм торсө вөчөма мічаа, бура (өкуратнеја).

Пионер гижө өтенө-өшөдан газетө. Термасө, торксалө, черкнитас да вылыс гижас, зилө кыз-мыј вермө унжык гижны. Сетас гижөдсө газет леысјас-киө. Налөн гижөдсө лөгөдлыны, мунас прөста зев уна кад, регыджык вылыс гижны. Термасіс, кыз-гурө гижіс пионерыд-да, сы-вөсна ачыс воштис кад, дај мукөдөс щөщ манітис.

Отрадлөн-сөветыс щөктөма эвенолы лөгөдны „гөрд арміја пельөс“. Эвеноыд „пельөстө“ вөчис кызі-гурө: мед-пө сөмын өdjөжык ужыс помагас. Термасігад налөн нинөм ез артмы, „пельөсыд“ бара важкодыс лоі, ставыс кызі-гурө. Мөд эвенолы лоі сымда-жө кад сјjө „пельөссө“ пучкіа лөгөдөм-вылө пуктыны. Оы уж лоі кык-пөв вөч-

ны, кык-дыра, кызі-гурө термагиг-тырји ужалом-пондаыд. Мичаө, бура, кадын, ужтө вөчөмыд—виçтө пöратө. Сиç-кө, быд уж колө вөчны ödjöda мичаө. Kad виçтөмын ыжыд отсөг быд пионерлы вермас сетны „записнеј кыжка“. Сетчө мед вој-дөр колө гижны, кызі көсјан колльөдны лунсө: кымын часын четчыны, школаө мунны, сојны, лыффыны, да мукөдтор вөчны. Тази кад-јуклөм (рописанье)-серти і колө овны быд лун, вежлавны колө сјјөс шочжыка. Вежон-мөд-мысты сөгга гижөdad виçөдлытөг-нын верман овны, оз-нын кут вунны, мыј кымын часын вөчны, кор овлө зве-нолөн, отрадлөн сбор, да сиç воçө. Торја лист-бокјасө колө гижыштавны куцөм ужјас вөчны теныд сетисны школаын, отрадын. Неког оз-ков веритчыны памет-вылад. Буржык вөчны-щөктөм-торјастө (заданьејастө) пасјыштавны торја каба-ла-вылө: кодлы, мыј колө вөчны, куцөм строк-кежлө. Записнеј кыжкаад-жө колө пасјавны, кор куцөм нигајас лыффыны, быдгама-пөлөс адресјас да мукөдтор. Кыжкасө пионерыдлы пыр колө вөдитны сөргыс. Видлавны быд рыт і асыв. Асыв-нас пасјавны мыј луннас вөчны, рытнас сөгга видлавны мыј вөчөма, мыј абу, вөчтөм ужјассө гижны аски-кежлө. Јешщө-на оз ков вунөдны өти-тор. Ужтө-кө ödjö да бура вөчны, колө сјјөс гөгөр-воны,—кужны вөчныс. Ужавны боггытөç војдөр колө буржыка думыштлыны, јуагны кужысјаслыг, кыçжык колө вөчны сјјө ужсө да вөлысты і за-водитчыны.

Колө лоны бур ужалысөн да уң
радејтысөн.

КОЛМӨД ОБЫЧАЈ.— Пионерыд
бур ужалыс, уңтө радејтө. Ку-
жө ужавны отувчөмөн. Кужө
пышјавны-возсасыны уң-падмө-
дан-торјаскөд.

Пионерыд—ужалыс јөз-котырлөн пі. Ачыс сіјө
лөсөдчө лоны робочејөн-жө либө крестанінөн.
даг-һаһ сојысө пөртчыны пионерјас-пийс һекөд
оз көсјы. Сіјөн-і пионерјасыд радејтөны уңсө дај
ужавнысө. Прөстө олөмыд морттө дышө пөртө.

Пионер, мыј сылы аслыс колө да мыј кужө
ставсө ачыс вөчө, һекор јөз-вылө оз надејтчы.
Вөчныд пионер унатор вермас. дөрөмыс-кө кіс-
сөма, сіјөс дөмыштас, вольпассө лөсөдас, тагті-паң
мыскыштас, жојсө чышкыны, һигајаслы полка
вөчыштны да сің војө. Ај-мамыс пионерјасыдлөн
пыр оз ештыны, пыр уң-вылынөс, чельад-віңыгтө
медавны оз вермыны. Ставсө пионерјаслы колө
аслыныс вөчны, јөзлыс отсөг шочжыка корны.

Сегсөа пионерлы колө отсавны гортсаыслы.
Гемја-пыщкад-өд ставыс мөда-мөдыслы отсавөны:
бат, мам, чој і вок, ставыс өтілаө ужалөны, а оз

аслыныс,-аслыныс торјөн. Ужалöмыс пионерлы колтчыны оз ков. Сіјö уна тор-нын вермас гортад вöчны: пач ломтыны, пес-ва пыртны, мöс корены-да уна мукöд-пöлöс ужјас. Тащöм ужјастö вöчи-гөн, пионер оз-нын ло прöстö-олысөн, јона-нын кокнöдас гырыгжыкјасöс, торја-нын мамсö. Мамыслөн ловö унжык прöст пöраыс шожтчыштны, лыфдыгыштны-лы, читальняö-да собраңне-вылö ветлыны.

Пионерлы колö велöдчыны ужавны, медым кужны вöчны мыкö буртор. Он кө-öд куж кутны киад чертö, вегіг-і пестö он кут кужны поткөд-лыныд. Колö велöдчыны ужавны быдгама прö-стöјжык струментјасөн-көт: черён, пілаөн, мөлөтөн, јемён, стружён, пуртөн. Гожöмнад колö ужавны вiдму-вылын, төвнас-мастерскејјасын. Серт, оз-жö ков вунöдны мукöд-пöлöс ужјас. Ныгајас лыфöм, сборјас-вылö ветлөдлөм да гачетö гижöмыд абу-жö прöста олөм.

Ужалөм-кынçи пионерлы колö кужны і шожт-чыны, та-јылыг ми һеуна гарыштлiм-нын.

Быдгама-пöлöс уж верман помавны сöмын гөлөмгаңыд-кө да чорыда (настојчивöја) бөгтган ужавныс. Быд ужын вермасны лоны кушöмкө һеладнөторјас либö һеудачајас. Мукөр-дырјыс лад-вылас дыр он во. Небыдик-гама, асö кутны вер-мытөм морт, тащöм-дырјыс шыбытö заводитөм-ужсö, бөгтгö мөд уж-динö, којмөд-динö. Пионерыд — чорыд, крeпыд ужалыг, бөгтгас-кө кушöмкө уж-динö, вöчны оз еновтчы, а корсö туж кыçи ставсö

лөгөдны. Бостам пример, лыффыван-керкаын нигајасыс јона когаглөмаөс, кіссөмаөс, колө переплета-коркаавлыны. Пионерјас бостөны переплетajtчыны. Көсјөны лөгөдны мастерскеј, да гөмыс һөтiк абу, кыз-ескө мыј вөчны? Пионерјас адјөны туј: прөстөј скамја лөгөдөны нигајассө вурлыны, өшiнұвыс тупласыг ыжыд из пыртөны гөкыд лычкөд (пресс)-пыфди. Важ, тујтөм карынајас, важмөм гiжөда кыз кабалајас, бостөны нига-коркајас-вылө. Мукөд торсө вайөны гортсыныс: кодi клецтер, кодi пурт да сiз воцө. Тази пионерјасыд бостөны уж-дiнө. Абу дiвө ужтө вөчны, ем-кө кi-улад став колан струментыс. Колө кужны короны кызи-мыјөн-вөчны сiјө-жө ужсө, кор абу һекуцөм струмент. Быд гырыг уж унжыкыссө вөчсө отувтчөмөн. Бостам завод: сенi өтi ыжыд уж јуклөма уна робочејаслы. Быд робочеј төдө асгыс ужсө. Вөчөны-кө куцөмкө машина,—быд робочеј вөчө куцөмкө тор машинаыслыг. Сiјө торјасгыс, уна кiпыр мунөм-бөрын, вөлыг артмө машина.

Отувјөн, чукөрөн ужавны колө велөдчыны i пионерјаслы. Отувтчөмөн верман вөчны өдјөн-жык быдсама пөлөс уж. Сөмын отувтө ужавныд бара-жө колө кужны. Кужөмөн колө јуклыны ужсө мөда-мөд-костад, морт-вын-серти. Воцыв бура лыфдыны, уна-ө ковмас кад ужсө вөчөм-вылө быд-мортлы. Сегга быд мортлы-жө колө гетны ужсө куцөм сылы гөлөмвылас воө.

Отув ужалiгөн мед ез вөвны һекуцөм зык-јас, спорјас торја пионерјас-костын. Ужыс-кө

вöчнысö јуклöма воэвыв, ужалігөн нінöм-нін зы-
 чітны, секі уж-костыс вылпöв он јуклыс, торкас
 ужалöммыс. Отрадын томыгаң öтвыв ужавны ве-
 лöдчöмөн, піонерјасыд быдмасны-да лооны бур
 јöзкост ужалыгјас коператывын да мукöдлаын.

Тажö обычај-сертыс іколö овны-ужавны пі-
 нерлы дај ас-гөгöрса јöзсö сің-жö велöдны. Ве-
 лöдны поғö горны-нуöдöмөн, стен-газет-пыр,
 аслад прімерөн да сің воэö.

Колө лоны быдтор візтыгөн-візгыөн.

Нольд ОБЫЧАЈ.—Пионерид обществоса ембуртө візтө, оз таргајт оз жугөдлы. Нигајасөн, паскөмөн, маѣтерскејјасыг струментјасөн вөдитчө бура (өкуратнеја).

Унаыг пионерјасыд кывлывлісны тащөм кывјас: „медым регыджык лөгөдны комунизм-нога олөм, мијанлы колө лептыны асгыным овмөсны-мөс“. Öнi мијан, сөвет-республикаын, оз-на став пабрік-заводыс ужав. Уна крестанінлөн-на аслас овмөсас, һаһыс оз тырмы. Сің-жө-і робочей-јасыд оз-на вермыны лөгөдны ставсө, мыј налы колө. Пионерјасыд төдөны та-јылыг. Кущөма-егкө налы-колө, шуам, торја клуб-да оз вермыны лөгөдны, өөмыс абу. Унаөн думыштасны: мыјланө-егкө властыс öнi ужалыг јөзкын, а оз вөчны сіңi, мед ставнымлы лөгыда овсiс, мед ставнымлөн вөлі быдтор тырмымөн?

Ужалыг јөзыд тащөм олөм i көсјөны лөгөдны. Комунизм-нога олөм-дырјi оз лоны гөлјасни озырјас, секи ставыс кутасны өткода лөгыда овны. Сөмын-өд комунизмтө ми вермам лөгөдны

кор мијан лооны тырмымөн фабрик-заводјас да тырмымөн најо кутасны вочны товарсö став јö-зыслы.

Буржујјаскөд вермасөм-вылө сөветвластыд пуктис став вынсö. Олөмыд вывти јона омөлтчылис. Карјасад ез вөв-нын би-ни пес, трамвајјас, көрттујјас сувтлісны, заводјас сулалісны. Сіктјасын крестанаяслөн ендалис мујас. Ужалан көлујыс киггаліс. 1920-өд воын помагис белөјјаскөд козасөм. Робочейјас да крестана богтөісны кигсөм овмөснысö кыпөдны. Сіјө кадгаыс, воыгвоө, олөмыс ужалыг јөзлөн бурмө, овмөсыс кыптө. Зонталөны жугөдлөм карјас, вылыг стрөйтөны керкајас робочейјаслы, көн-гурө сиктјасын тыдовтчалө југыд би—електричество да быдгама машинајас. Öнi лавкајасын тырмымөн-нын ем быдгама-пөлөс төвар.

Ужалыө јөз-понда вермагыс челадылы—пioneerјаслы колө щöц ужавны робочей-крестаналыг овмөс кыпөдөм-ужын. Сещөм уждыд гурө быд воыковыг. Школьникјаслөн (фөрт щöц i pioneerјаслөн) ем мода вундавыны пуртөн школаса пызанјассө (партајассө), рисујтавыны сетчө быдгама торсө. Мукөд-дырјыс сещөмөз вундаласны,—төлыг-мөд-мыгтi-көт вылыг ну зонтавыны, либө вылыг вөчөд. Сумыштліс-ө көт öтi pioneer, мыј партасө вөчөм-вылө мунө робочейјаслөн вын, а вылыг вөчөм рөскөд-местаас-егкө сіјө вермис вочны зон өзөс-ли, мыј-ли. Государстволыг ембур жугөдлөмөн, вундалөмөн, pioneerыд торкө овмөс

кыпöдан ужсö, робочей да крестаналыг, вöчö омöльтор сöвет-республикајаслы. Сің-кө пионер вермас отсавны ужалыг јöзлы, государстволыг овмöс-кыпöдан ужын, ембур виçомöн, лучки сіјөн вöдитчöмөн да сің возö.

Ывлавылын пионер оз кут чегјавны садјасыг пујассö. Лыдфыдан-керкаын оз кут когавлыны картінајассö, һігајассö, оз кут гіжавны стенјасас, оз кут жугöдлыны лабічјассö да мукöдтор, мед оз ло вöчöма рöскöд зонтасöм-вылö. Пионер ачыс ужалö, сылы дона ас-кінас вöчöм торјасыс. Сің-жö і мукöдлөн вöчöмторјасыс. Тенгыд-кө-öд вöчöмтортö жугöдасны, зев оз-ло лöгыд, јöзыслы-öд сецöм-жö.

Колö виçны да виçтыны ассыд ембуртö. Пионер-кө оз кут виçны паскöмтö да һајт дöрöм-гачöн олас,—регыджык-жö сылөн і кісгас. Аслыс-жö пионерыслы лöд дöмлыгны, воштыны сы-вылö кад, либö бат-мамыслы лöд выль дöрöм-гач лöсöдны.

Пионер, виç паскöмтö,—сіјөн те петкöдлан ассыд ужтö дај ај-мамыдлыг ужсö радејтöмтö.

Когавлöм, лакгöм һіга лыдфыны, һекöдлөн гажыс оз пет. Нöшта-на һіга-вежлалыгјаслы, когавлöм-һігајастö лöд дöмлыны-клејтавны, либö выль һігајас һöбны. Пионерлы тащöм торјассö оз ков вöчны—сіјö радејтö һігајастö, вöдитчö мичаö, бура.

Таҗи быдлаын пионерлы колö вiҗны ужалыг-
 jöзлыг ембурсö, лучкиа бура ськөд вöдiтчыны да
 радејтны ассыд дај мукөдлыг ужсö, сiјөн сiјö
 отсалас робочейјаслы крестанакөд лептыны овмөссö
 совет-государстволыо.

Колö лоны вiҗтыгöныд, оз-на щöкты-велöд
 лоны скупөн, зельдөн. Пионерјас, олöны да уҗа-
 лöны öтвылыг, ладөн, коммунистјас-моз. Наја мöда-
 мöдыслы отсалöны, пайдöны мöда-мөдсö мыјөн
 вермöны. Öти пионерлөн-кө ем переченней (зеп-
 тын новлөдлан) пурт, а јортислөн абу, каран-
 дашсö јостыны да мыј-да төварышыслы пуртсö
 пыр сетö. Сöмын сетас мыјкө буртор вöчны-вылö,
 а оз кыт-сурö вундавы-вылö-ли, мыј-ли.

Пионер оз жортчы, оз куритчы, вина оз жу.

ВИТӦд ОБЫЧАЙ.— Пионер оз
жортчы, оз куритчы даж вина оз жу.

Жӧз-костын ем зев омӧлтор—жортчӧм. Пӧ-
рысјас да гырысјас некың оз вермыны дугдыны,
а на-вылӧ виқӧдӧмӧн велалӧны
щӧщ жортчыны-1 челаф.

Жортчӧм-видчӧмыд важ олӧм-
лӧн колас. Важӧн господаыд
видлывлісны, жортчан кывјаснас,
на-киподулын олыс жӧзӧс—слу-
гајассӧ, рочӧн-кӧ шуны, „раб-
јассӧ“, медем увтыртны, улӧ-
жык најӧс пуктыны да петкӧд-
лыны ассыныс вынсӧ. „Раб-
јасыс“ гувӧныкӧн видлісны-жорт-
чылісны нартітыс жӧз-вылӧ. Му-
кӧд-ногӧн најӧ полісны петкӧд-
лыны ассыныс нартітысјассӧ
рафејттӧмсӧ. Пионер оз кӧсјы
лоны господінӧн-ны слугаӧн, оз
кӧсјы некодӧс увтыртны. Сы-
понда сылы қик ынӧмла видчы-
ныс, омӧл-,лок кывјаснас. Пи-
онерыд жорт став челафыслы даж
ужалыс жӧзлы, а жортјас-костын
некущӧм видчӧм оз вермы ло-

ны. Љок вöчысјаскөд, ужалыс јöзлы паныд мунысјасыскөд, пионер вермас вермагны мукөд-ногөн, јортчытөг. Пионерлы сиз-жө оз ков кывзыны јортчөмсө, а колө өлөдны кылан-кө видчөмсө. Пионерјас унаөн колөмөн і ковтөг гаралөны чөртөс, шуөны сижө-пө абу видчан кыв. Тажө кывсө гаралөмөн, пионер петкөдлө мыј век-на кушөмкө чөртлы веритө. Ачыс ескө важөн-нын төдө мыј јен-ны чөрт абу. Кад-нын тајө кывсө гаралөмыс щөщ дугдыны.

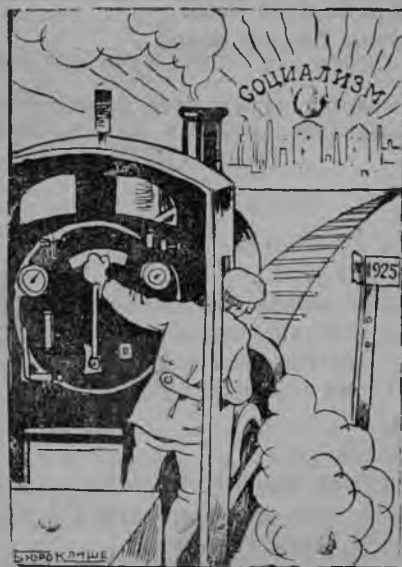
Мөд омөльтор—куритчөм. Чельад гырысјас-можө агнысө ыжыдө пуктөны да думажтөны,—гырысјас-пө куритчөны мем-пө позө-жө куритчыны. Куритчытөг быд морт вермас овны. Сизнад-кө, нинөм і щынвылө леңны табакөн-лы, папіросөн-лы абутөм деңгатө, буржык лоө сы-вылө-кө нөбан ыга-лы мыј-лы. дај содтөд,—куритчөмыд жугөдө мортыдлыс зөңвиңалунсө. Табакас ем јад,—шугө „никотинөн“, сы-понда куритчиғад јурыд вигө, өөлөмыд омөльжыка кутө ужавны, тыыд вигмө. Куритчөмөн пионер вунөдө асгыс первојја обычајсө. Куритчөмкөд колө чорыда, быд-ногыс вермагны. Бурөн позө лыдфыны ужсө пионерјаслыс, кодјас вермагныс зикөз бырөдны асланыс школаын куритчөмсө.

Гортад-кө он вермы өлөдны гырысжыкјасөс куритчөмгыс, колө-көт щөктыны мед јөз олан-инас, керкаас ез куритчыны. Табак щыныс вескалө сынөднас (воздукнас) морөсад і куритчытөмјасыслы.

Винажасын ем мөд-пөлөс жад — „алкоголь“. Важыган-нын төдөны: жуыс жөз вглысөсжык дај томөнжык кулөны јутөм-јөз-дорыс. Алкоголыс зев јона жугөдө ҳоңвиқалунтө мортлыс. Јуыс мортлөн омөльжыка ужалө журыс. Кодјурөн јөзыд зев ко-кнйөс, калөгөс. Налөн зев өдјө лыбөны коғјас, а мыј бурыс лолө коғјасыс, асныд-ті төдад.

Пионерјаслы колө гөгөрвоны, кушөм ыжыд лок вајө вина јуөмыд, да колө бостғыны быдсама ногыс сывкөд вермасны, нөшта-нын пионерлы оз ков јуны сур-нй, вина-нй.

Тажө витнан обычајсө (олас-ногсө) быд пи-онерлы колө зев бура төдны да овны сы-герті.

Л У Ö Р Т А С

Лыстбок.

Кыввоз 3

ПЮЪЕР ЗАКОНЛАС.

МEd-BOЗЗА GOPHI

Мed-воzza закон	8
Льжичлөн шуõмјас.	12
Бырёдам пемьд-лун.	14
Јитчыны өкткõд	16
Отсалам аж-мамтõм чельадлы.	19
Јонмõдны коператсја	21
Кампаньејаслы отсасны.	24
Гõрд армијакõд јитõд.	24
Отсасны быдтор вõчны	25
Мõд закон.	27
Топьдъыка кутны јитõд комсомолкõд	28

МÕD GOPHI

Кожмõд закон.	29
Лсны бур јортõн.	29
Льжич бур јõрт	30
Став ас-сорнїа јõз õткодõс	32
Ставмупаггаса чельад—õти гемја.	32
Отсõг рытыввывса вокјаслы.	34
МОПР да пиõнерјас	36
Ньолõд закон.	37
Школаса уж.	37
Ас-гõгõрса чельадõс õтувтан уж.	38
Пиõнер став-чельадлы петкõдлõ пример	40
Велõдчõј овны Ленин-моз	40

Вітöд закон	43
Мысла колö велöдчыны	43
Мыö велöдчыны	44
Отрад да школа	45
Пиöнер школаын	46
Ілјич да велöдчöм	47

ПИОЊЕРЈАСЛÖН ОБЫЧАЈАС.

Пиöнерлы колö лоны зоньви́заöн. Мед-во́зза обычај	49
Пиöнер кад прöста ен колълав, быд уж вöч ас-кадö. Мöд обычај.	55
Колö лоны бур ужалысöн да уж радејтысöн. Кожмöд обычај.	59
Колö лоны быдтор ви́зтысöн—ви́зысöн. Нольöд обычај	63
Пиöнер оз јортчы, оз куритчы дај вина оз ју. Вітöд обычај.	67

КОМИ ҢИГА ЛЕҢАН-ИН

СЫКТЫВДІНКАР.

ЕМӨГ КОМИ ҢИГАЈАС ЛӨЗ-КОСТ ОЛӨМ-НОГ ТӨДМАЛӨМ-ЈЫЛЫГ.

Октябрса-револютсиялы 10 во тырөм-куҗа леҗөма:

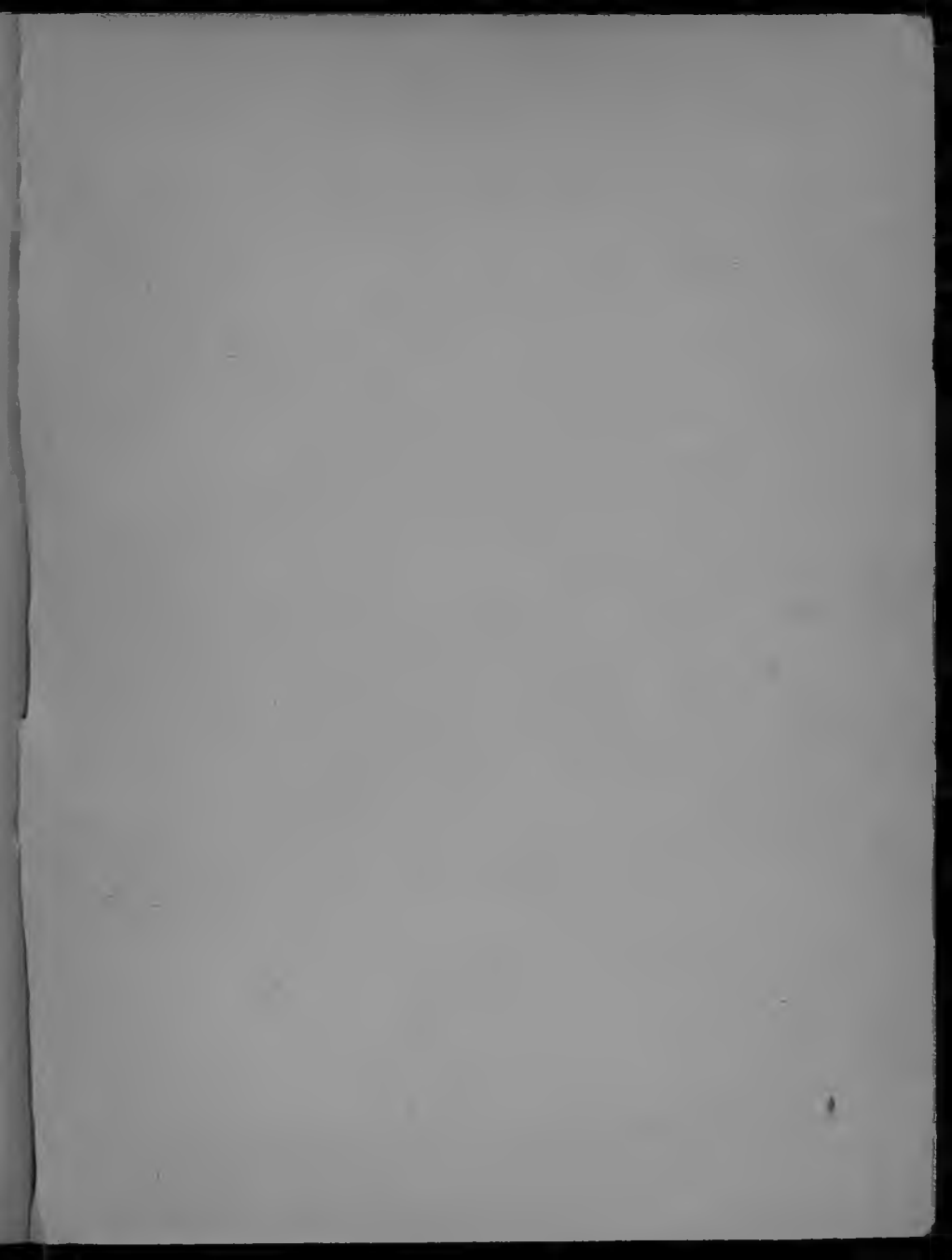
Шестаков А. В. Роч-вылыг лөбөдс А. Исто- мин. Мыј сетис крестаналы Октябрса рево- лутсия	дон. 30 ыстбок 20 ур.
Карпінскіј В. Роч-вылыг лөбөдс Молд- сова М. Медга-ыжыд револютсия му-вы- лас	62 „ 30 „
Илья-Вас. Мунөны. Поема.	26 „ 25 „
Ю. Юрјин. Пер. роч-вылыг. „Сөветскеј чөрт“. 3 торја ворсан-тор.	43 „ 30 „
П. Кушњев. Міјан промышленность. . . .	74 „ 25 „
доҗса І. „Комі“. (Автономија 5 во тыріг- кежлө) 1926 в.	60 „ 25 „
Кањева Н. Став-муывса-нывбаба-праз- ніклун. 1927 в.	46 „ 15 „
Крыльенко В. Њ. Пер. Комі-Мишө. Кызі лөбөдөма да кызі ужалө Сөвет-суд 1927 в.	50 „ 15 „

Ңигајассө поҗө мөдөдны наложеннеј платежөн,—закас
ыстөм-мыгтыс лөбө җеңгасө воҗыв мөдөдөм-бөрті.

Комі ңига каталог ыстысө ңик прөста, корөм-мыгті

Регыд петас—**Њобдінса Вітторлөн «Інагтөм лов».**

«Рајын»-лөн мөд јукөн 3 торја ворсантор. ТБШ.

2897

	Коми-3
-	2-1087

донис 40 ур. «Р»